

העבודה הרוחנית המעשית בחגי ומועדי ישראל

קראת הרבה על ענייני המועדים,
שמעת שיחות הכנה לקראת החג הקרב ובא,
ואתה עדיין מחפש את השורה התחתונה...

מהו המהלך שיחבר את כל מה ששמעת, למהלך ברור ובהיר?
מה אנו באים להוציא מימים אלו?
מהי עבודתנו בכל שלב ושלב?
ואילו כלים מעשיים ישנם בכדי לקנות
קנין ניצחי בנפש שימשיך לכל השנה?

קונטרס "עבודה מעשית"

מקבץ את כל התשובות לשאלות אלו!

וכל זה בשפה קלה ברורה ובהירה,
בסגנון חי ומרתק, קצר וקולע, ללא דרושים,
ללא וורטים, וללא תוספות שאינן קשורות.
והעיקר - עם כלי עבודה מעשיים.

לקבלת הקונטרס על עבודת הימים הנוראים וסוכות
חינם וללא כל תמורה
שלחו בקשה לכתובת דוא"ל 8523809@gmail.com

עבודת מעשית

אלול, ראש השנה, יום הכיפורים, סוכות

בהירות והבנה במהות הימים הנוראים
והעבודה המעשית והפרקטית בימים אלו

מהדורה זו נתרמה
לע"נ הר"ר ניסים בן חפציבה זצ"ל
ולע"נ מרת רונית בת רחל ע"ה
ת.ג.צ.ב.ה
ולרפו"ש
מרת יפה בת חיה ברכה תחי'
בתושח"י

מהדורה ה' התשפ"א

לידיעת המעיין,
את עיקרי הדברים שנכתבו בקונטרס שמעתי מרבותי
רה"י הגרב"צ לב שליט"א, הגה"צ ר' שלמה ברויאר שליט"א,
הגר"ש וויס שליט"א, הגר"י רפפורט שליט"א,
הגר"צ רבינוביץ שליט"א, ועוד.
שהאריכו לבסס את הדברים עם מקורות רבים, אך כאן באתי להביא את
תמצית הדברים ועיקרם, בכדי להגיע בעיקר אל הביאור וההבנה של מהות
ימים אלו, והעבודה המעשית הנדרשת בימים אלו.
הדברים נכתבו כפי הבנתו של המחבר, ומיועדים להתבוננות המעיין.

כל שאלה, הערה, הארה, יתקבלו בשמחה.

אלחנן לוי חזקיה

טלפון - 0548-442-971

דוא"ל - L0548442971@gmail.com

כ"כ ניתן לקבל קונטרסים נוספים על שאר המועדים במייל הנ"ל

עבודה הימים הנוראים מעשית

בעבודת הימים הנוראים, עלינו להבין ולהתבונן במספר נקודות, אשר יביאו אותנו לכדי הבנה, מה תפקידנו בימים אלו, וכיצד נצליח לעשות מה שמוטל עלינו.

א. הנה בעניין עבודת חודש אלול, יש להבין ולבאר, מהי העבודה הנדרשת מהאדם, ולאיזה מגמה האדם צריך לשאוף להגיע עד לימי ראש השנה ויוה"כ?

ב. מה העניין שהעבודה זו ניתנה דווקא למשך חודש ימים - עד לראש השנה, ולא יותר או פחות?

ג. ובעניין עבודת ראש השנה צריך להבין, אנו יודעים שיום ראש השנה הוא יום הדין שיגזר דיננו לכל השנה.

אך הנה במקום להשקיע את עיקר התפילה על כתיבה וחתימה טובה, אנו עוסקים ברוב המוחלט של עבודת יום ראש השנה, בהמלכת ה' עלינו ועל כל העולם, מאריכים לתאר ולבקש על גילוי מלכות ה' בעולם, וכיצד תראה מלכותו לעתיד לבוא. וצריך להבין מה העניין בזה דווקא ביום הדין, בעוד שלכאורה עיקר עבודתנו היתה צריכה להיות בדברים אחרים?

ד. אנו עובדים ביום ר"ה "להעביר את הקב"ה מכסא דין לכסא רחמים", (גמ' ע"ז דף ג' ע"ב), ויש להבין הרי אנו מאמינים באמונה שלמה שהקב"ה רוצה רק להיטיב לעם ישראל ובשביל זה כל תכלית הבריאה, וממילא אם אפשר שהדין יהיה ברחמים מדוע מלכתחילה ה' יושב על כסא דין? ואם טוב שיהיה דין אז למה הקב"ה עובר לכסא רחמים?

ה. ידוע שביום ר"ה יש הנהגה של "באשר הוא שם", שאנו משתדלים להעלות את הדרגה שלנו כמה שיותר בימים אלו, כדי שה' ידון אותנו כמו המצב שלנו כעת, - ונשאלת השאלה האם זה וויתור מצד הקב"ה? ואם לא אז מה הפשט בהנהגה זו ומדוע כשכמה ימים אדם מתנהג בדרגה יותר גבוהה - ישפיע לו על כל הדין?

ו. מה העניין להגיע לחיזוק כל כך גדול בימים אלו, עד כמה שאנו יודעים שאחרי הימים הנוראים נחזור לאותו נקודת התחלה שהיינו בה לפני הימים הנוראים?

ז. ידוע שישנה בחינה של "פתחו לי פתח כפתחו של מחט" וכו', (שיר השירים רבה פרשה ה').

עבודה הימים הנוראים מעשית

התשובה שלו, מכפרת על עוונותיו, האם יש כאן איזה שהוא וויתור מצד הקב"ה, שלא על פי הדין הפשוט, או שיש כאן איזה שהוא מהלך בכל עבודת ה'?

י. לכאורה היה עדיף שיוה"כ יהיה לפני יום הדין, ובו נעשה תשובה, ויתכפרו לנו כל עוונותינו, וכך נגיע בלי עוונות לדין ומדוע הוא אחריו?

יא. והשאלה שמעיקה ביותר על ליבות רבים, האם בכדי לזכות בדין צריך להשתנות ביום אחד, ולהיות משהו אחר ושונה ממה שהיינו עד היום, והאם זה בכלל מציאותי שאדם ישתנה 'ביום אחד', וישנה כל כך הרבה הרגלים ומעשים שהוא רגיל בהם בזמן קצר?

האם יכול להיות שפתח כל כך קטן ישנה את הדין, והאם הוא כל כך נחוץ שא"א בלעדיו?

ח. בכל עניין התביעה שיש על האדם, על החטאים שהוא עשה, צריך להבין האם ישנה באמת אפשרות שהאדם לא יחטא לעולם? והרי כתוב "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", (קהלת פרק ז'), וא"כ מהי צורת העבודה שלנו בעניין זה?

ח. עבודת יוה"כ, עבודת התשובה היא מתנה שהקב"ה נתן לנו בכל השנה, ומה מיוחד כל כך בתשובה שעושים ביוה"כ?

ט. ובעיקר עניין התשובה, צריך להבין מה באמת הפשט בזה, שאדם שעבר על עברה כזאת או אחרת, ועשיית

עבודה ראש השנה מעשית

פרק א' הנהגת הקב"ה בדין וברחמים

כמה שכר וכמה עונש מגיע לו עליהם, ולכאורה זה שאדם עומד בדין זה מוכרח מזה שחותמו של הקב"ה אמת, ולכן אדם חייב לעמוד בדין, אבל איך אפשר לומר שהדין הוא דבר כל כך טוב, שהקב"ה נותן אותו כמתנה לעם ישראל?

וביאר בזה מו"ר הגה"צ ר' שלמה ברויאר שליט"א, שמבואר בסה"ק - שאת הדין על המצוות והעברות שאדם עשה בימי חייו, הוא נותן לאחר מותו, כשמגיע לעולם האמת. והדין שיש ביום ראש השנה - הוא לא על העברות והמצוות שהאדם עשה במשך השנה, כמה שכר ועונש יקבל עליהם, אלא ביום ר"ה זהו דין אחר לגמרי.

תכלית בריאת

העולם והאדם

בכדי להבין את מהות הדין שיש ביום ר"ה, יש לחזור ולהעמיק בכל תכלית בריאת העולם והאדם, וצורת ההנהגה של הקב"ה בעולמו.

הנה בשביל להבין ולהעמיק בעבודת חודש אלול, יש להקדים ולהתבונן בעבודת ר"ה, ולפי"ז להבין את העבודה הקודמת לימים אלו, וההכנה אליהם.

מהות הדין

ביום ראש השנה

מהלך הימים הנוראים, הינו תהליך מופלא שהקב"ה מנהיג בעולם, וראשית נבאר את צורת התהליך של ימים אלו ועניינם, ומתוך זה נגיע אל העבודה המעשית בימים אלו.

במדרש רבה פרשת שופטים פרק ה': "אמר הקדוש ברוך הוא, מכל האומות שבראתי איני אוהב אלא לישראל... מכל מה שבראתי איני אוהב אלא את הדין...", אמר הקדוש ברוך הוא נותן אני מה שאהבתי לעם שאני אוהב".

בפשטות מבינים, שהדין בראש השנה הוא דין שהקב"ה עושה על המצוות והעברות שהאדם עשה במשך השנה,

עבודה ראש השנה מעשית

שאף אחד אחר אינו יכול לעשות במקומו, תפקיד שמיועד רק בשבילו.

וכל אדם מקבל כלים שונים מחברו, מותאמים לתפקיד שלו ברמה מדוייקת, כישרונות שהוא צריך, חכמה ובינה שהוא צריך, משפחה, סביבה וכו', והכל מותאם במדויק לפי התפקיד שלו, ולפי התכלית שהוא צריך להגיע אליה.

וממילא לכל יהודי ישנה את "נקודת הבחירה" שלו, את נקודת המוצא שלו, את המקום - שמשם הוא מתחיל את העבודה האישית שלו, שהיא נקבעת לפי הכלים והדרגה שהקב"ה נתן לו.

דוגמא, יהודי שגדל בסביבת שומרי תורה ומצוות, אין לו ניסיון להדליק אור בשבת, וזה מתחת לנקודת הבחירה שלו, ואין ע"ז ניסיון, אלא נקודת הבחירה שלו, זה רמת ההתמדה שלו, ורמת ההשקעה בתפילה שלו, וכדו', לעומת זאת יהודי חוזר בתשובה, נקודת הבחירה שלו היא, האם לשמור שבת שלמה או רק חלקית..., ושם ההתמודדות שלו.

וזו רק דוגמא קיצונית, אך ברור הוא שגם בתוך ציבור בני התורה, השומרים

הרמח"ל בספריו דרך ה' ודעת תבונות, מבאר באריכות גדולה, שעיקר תכלית הבריאה שבעבורה הקב"ה ברא את העולם הזה, היא "מכח הטוב להיטיב", הקב"ה ברוב טובו רוצה להיטיב עם ברואיו וההטבה היא על ידי שידבקו בו, וידמו לו, באמצעות התורה והמצוות, ועבודת ה' על כל חלקיה.

וכדי שזה יהיה טוב מושלם - שאדם ירגיש שהוא מקבל את הטובה כתגמול על מעשיו, ולא יהיה נהמא דכיסופא - לחם של בושה - בחינם, האדם יורד לעוה"ז - "שרבים בו המרחיקים אותו ממנו יתברך", והוא צריך לעבוד ולעמול לקיים את רצון הקב"ה, על אף כל המרחיקים, ועל אף כל הקשיים שיש לו בעולם הזה, והקב"ה נותן לאדם בתמורה לזה שכר בעולם הבא, להנות מזיו שכינתו - מכח מעשיו ולא בחינם.

תפקיד שונה

ונקודת בחירה שונה

והנה לכל אדם יש את התפקיד שהוא קיבל בעוה"ז, שונה מהתפקיד שחברו קיבל, - לכל יהודי יש את התפקיד שלו, ואת החלק שלו בתכלית הבריאה,

עבודה ראש השנה מעשית

שלו, שוב נחזור לנקודת ההתחלה, שאדם יקבל שכר ללא עמל, וזה יהיה לחם חינם.

והאדם בכח בחירתו יכול במשך חייו, לרדת או לעלות מנקודת הבחירה שלו, הוא יכול להתקדם שלב אחר שלב, ולהתקדם בדרגה שלו בעבודת ה', וגם הפוך, להרוס את מה שבנה וקיבל, ולרדת לדרגות יותר נמוכות, ומעשים שלא היה לו כלל בניסיון לעשותם, - להכניסם בגבול הניסיון שלו.

וממילא - אם אנו מבינים שהכלים של האדם נקבעים ע"פ הדרגה שלו, - לכל אדם יש דין בר"ה על הכלים והסייע"ד, שהקב"ה נתן לו, לטוב או למוטב - לפי מעשיו.

ולכן מוכרח 'בשביל תכלית ההטבה' שפעם בשנה יהיה דין על עבודת האדם, לדון היכן הוא עומד, וכמה הוא משתמש בכלים שהקב"ה נתן לו, ובאיזה דרגה הוא נמצא, - ולפי זה לתת לו את הכלים להמשך.

הקשנו, עד כמה שהקב"ה אוהב אותנו מדוע מראשית הדין אינו נוהג איתנו במידת הרחמים, התשובה היא שבדיוק הפוך - חשוב שיהיה לעם ישראל דין

על קלה כבחמורה, ישנם דרגות אין סוף, ברמת הלימוד, התפילה, הקירבה לקב"ה, רמת היראת שמיים, רמת עבודת המידות וכו', - יהודי נקרא "עובד ה'" מכיון שכל חייו הוא נקרא "עובד" - מתקדם, כובש עוד ועוד דרגות, ומתקדם הלאה.

ומכל יהודי נתבעת עבודה שונה, ע"פ נקודת המוצא שלו, וע"פ הכלים שהוא קיבל מהקב"ה.

ומאידך גיסא - יהודי מקבל כלים, סייעתא דשמיא, והצלחה, לפי המעשים שלו, - לכל יהודי יש את כח הבחירה שלו, ובידו לבחור כמה לעמול כמה להתאמץ וכמה להתקדם בעבודת ה', וככל שהאדם מתקדם קדימה כך הוא מקבל יותר ויותר כלים ויכולת, וכוחות גופניים ונפשיים, לעבוד יותר, ולהגיע גבוה יותר.

מטרת הדין

שלא יהיה נהמא דכיסופא ואם כך מוכרח הוא מן הדין, שכל יהודי יקבל את כמות ואיכות הכלים מהקב"ה בדיוק רב לפי הדרגה שלו, ולפי המעשים שלו, מכיון שאם יקבל יותר כלים ממה שמגיע לו, ולא יהיה לו מאמץ להתקדם הלאה בעבודת

עבודה ראש השנה מעשית

על מעשיהם, עד כדי שהמדרש קורה לזה מתנה שהקב"ה נותן לעם ישראל, מכיון שרק על ידי הדין הקב"ה יכול לתת לעם ישראל את תכלית ההטבה שהוא רוצה לתת להם, שהיא - תגמול ושכר, ע"פ המעשים שהם עשו, ולא בחינם, וזה יהיה רק על ידי שכל יהודי יקבל את היכולת והסייע"ד, בדיוק רב ע"פ מעשיו.

וביערות דבש (חלק ב' דרוש ה') מבאר שזה קורה דווקא ביום ר"ה שאז יום בריאת האדם, וידוע שבכל שנה חוזרים כל ההשפעות שהיו בזמנים הקודמים של אותו תאריך, וממילא ביום ר"ה יש את ההשפעה של הרצון בתכלית הבריאה והאדם, וזה על ידי שימלא את תפקידו בצורה הנכונה, אם הכלים הנכונים.

עיקר התכלית בדין

אך גם בשיתוף הרחמים

והנה רש"י בבראשית פ"א פ"א אומר וז"ל "בראשית ברא אלהים - ולא אמר ברא ה', שבתחלה עלה במחשבה לבראו במידת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין".

וודאי שאין הכוונה שהקב"ה חזר בו ח"ו, אלא הפשט הוא שמצד רצון השלמות של העולם, להגיע תכלית הבריאה היה צריך להיות - שהעולם יתנהל רק על ידי דין, וכך לא יהיה נהמא דכיסופא אפי' בדבר הקטן ביותר, וכמו שנתבאר, אך הקב"ה ראה שאם העולם יתנהל רק על ידי הדין לא יהיה לעולם קיום, מכיון שהאדם פעמים רבות בוחר ברע, ואם יקבל בדיוק לפי מה שמגיע לו, לא יצא זכאי בדין, ויקבל כלים ממש קטנים וחלשים, לעבוד את הקב"ה, לכן הקב"ה משתף גם את מידת הרחמים.

ובישעיה פרק לג' פסוק כב' "ה' הוא מלכנו הוא יושיענו", ומבאר בספר העיקרים מאמר א פרק ד "כי אף אם מצד היותו מחוקק לא ירצה להעביר על החוק, מכל מקום מצד היותו מלכנו ראוי שיושיענו, כי המלך יש לאל ידו לעבור על החוק ולעשות מה שירצה כדי להושיע את עמו" כלומר שהקב"ה בעצם היותו מחוקק, והיה לו עניין לקבוע חוקים, כי כך הבין שתהיה תכלית ההטבה בבריאה, וכנ"ל, בכ"ז הקב"ה מתנהג במידה נוספת - במידת

עבודה ראש השנה מעשית

הרחמים ועל ידה עובר על הכללים
שהוא בעצמו קבע.

סיכום הדברים

מידת הדין - ומידת הרחמים
סיכומם של דברים עד כאן, מוכח
ומבואר שהדין של ראש השנה הוא
אינו על העברות והחטאים שהאדם
עבר במשך השנה, אלא על הכלים
והיכולות לעבוד את הקב"ה, שהיו לו
בשנה שעברה, ושינתנו לו בשנה
הבאה.

ובעיקרון, בכדי להגיע את תכלית
בריאת העולם והאדם, היה צריך
שיהיה דין גמור, ללא רחמים בכדי
שהאדם יקבל בדיוק את מה שמגיע לו,
לא פחות ולא יותר.

אך ביום ראש השנה ישנו חידוש
מיוחד, שאנו יכולים לשנות את הדין
מכפשוטו, ויכולים לגרום שהקב"ה
יצרף בדין גם את מידת הרחמים.

אך באמת דבר זה - שישנו מהלך לצרף
את מידת הרחמים - צ"ב, אם כן שוב
יש חיסרון מצד תכלית הבריאה, וכמו
שנתבאר שעיקר הדין הוא שהאדם
יקבל את השפע בדיוק לפי המדרגה
שהוא נמצא בה, ולפי מעשיו שעשה
בכלים שניתנו לו עד עכשיו, ואם יהיה
לו יותר ממה שמגיע לו על פי עבודתו
יגרום לו לנהמא דכיסופא?

עבודה ראש השנה מעשית

פרק ב'

עבודת ראש השנה -

פתיחת פתח

פתיחת פתח

סיבה לשינוי הדין

המדרש בשה"ש פ"ה אומר "אמר הקדוש ברוך הוא לישראל בני פתחו לי פתח אחד של תשובה כחודה של מחט ואני פותח לכם פתחים שיהיו עגלות וקרניות נכנסות בו".

כתוב כאן שאדם שלא יבוא לשנות את המצב שהוא נמצא בו, ולא יעשה איזה שהוא מהלך מסויים כדי לשנות את המצב - וכלקמן, ודאי שיהיה לו דין גמור, וכמו שהקשנו שאין שום סיבה שישתנה דינו, והקב"ה לא ישנה את הדין לרחמים בלי שום סיבה, שזה יסתור את כל תכלית הבריאה.

אבל אדם שרוצה להתחיל להשתנות, אפי' שלא יכול להשתנות לגמרי מיד, יש "מהלך" שאדם יכול להתחיל אותו בימים אלה, וכך ישתנה דינו לטובה, ואע"פ שעד שעת הדין, לא יגיע אל השלמות שהוא נתבע להיות בו, בכ"ז עצם זה שהתחיל להיות במהלך של פתיחת הפתח, זה כבר יכול לזכות אותו בדין, וצ"ב מהו המהלך של

פיתחו לי פתח כחודו של מחט, ולמה הוא סיבה לשנות את הדין?

המהלך לזכות בדין

מלכויות זכרונות ושופרות

והנה בגמ' בראש השנה דף טז' ע"א מצאנו את מהלך העבודה בראש השנה, וז"ל "אמר הקדוש ברוך הוא: אמרו לפני בראש השנה מלכויות זכרונות ושופרות, מלכויות - כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות - כדי שיבא לפני זכרוניכם לטובה, ובמה - בשופר".

מבואר שעל ידי שאדם יעבוד את עבודת יום ראש השנה, שהיא - מלכויות זכרונות ושופרות, יגיע לזכות בדין ר"ה.

קודם כל נבאר את ענין המלכויות, ומדוע זה דבר כל כך עקרוני בעבודת ה', ואח"כ נבאר כיצד דבר זה מביא את האדם למהלך שהקב"ה יתנהג איתו במידת הרחמים.

ביאור

עבודת המלכויות

הנה לכאורה בהסתכלות שיטחית, הנושא של עבודת המלכויות, שהיא

עבודה ראש השנה מעשית

שהיא להתענג על ה', ולהנות מזיו שכינתו.

אך בכדי שלא נקבל את זה בחינם, הקב"ה נתן לו עבודה בעוה"ז, נתן לנו משימה, שהיא לגלות את כבוד בעולם, וזה על ידי שאנו עושים את צויו, ושומרים את דברי תורתו.¹

והנה כמו שכתבנו לעיל, אם אדם יתבונן, ימצא שיש לו חלקים ברוחניות שלו שבהם הוא יותר חזק, והם ברורים לו שהוא חייב לעשות אותם, בתוך עבודת ה' שלו, ואין לו בהם כלל

¹ בעומק הדברים צריך לדעת, שהקב"ה לא נתן לנו עבודה בעלמא, לבנות מגדלים וכדו', בכדי לתת לנו על זה שכר..., אלא הקב"ה נתן לנו עבודה שקשורה ישירות לתכלית שלה. כלומר כל מצוה וכל חלקי עבודת ה', היא עצמה יצירה של האדם לקומה הרוחנית שלו, ולחלק שלו בעולם הבא איך הוא יראה.

ומכאן מגיע המושג שתרי"ג המצוות הם כנגד האברים של האדם, שכך אנו בונים את "קומת" הרוחניות שבנו, ומכאן מגיע המושג שהתורה היא שמות של הקב"ה, שכך אנו דבקים בו, ומכאן מגיע המושג של "ובו תדבוקו", שנצטוונו להשלים את המידות שלנו ולהידמות אל מידות הקב"ה, וכך כל צורת עבודת ה'. והדברים עוד ארוכים, ועייין.

'המלכת הקב"ה עלינו', הינה 'פרט' אחד מתוך כל הפרטים שיש לנו בעבודת ה', ואדם יכול לשאול את עצמו מדוע דווקא הנושא הזה תופס מקום חשוב כל כך ביום הדין, יותר מכל נושא אחר בעבודת ה', כגון תורה, תפילה, יראת שמים, מידות, וכדו'.

וביאר בזה מו"ר הגר"ש וויס שליט"א, דהנה תכלית הבריאה היא להיטיב לאדם שעושה את רצון הבורא, ותפקיד האדם בעולמו – שעל ידו יקבל את ההטבה - זה לגלות את כבוד הקב"ה בעולם, כמו שכתוב במשנה באבות פרק ו' "כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא ברא אלא לכבודו שנאמר (ישעיה מ"ג) "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו", ועל ידי שאדם עושה את מה שהוא מצווה על פי התורה, כך הוא מביא לגילוי כבודו של הקב"ה, שעושה כל מה שהקב"ה מצוה אותו, ואילו אדם שלא מקיים את חובתו בעולמו, הוא מחלל את כבודו של ה' בעולם.

כלומר שהתכלית של הבריאה, התוצאה שתבוא לבסוף - שבשבילה העולם נברא, ובשבילה האדם עומל כל חייו - זה בכדי שיזכה בתכלית ההטבה,

עבודה ראש השנה מעשיית

ניסיון, כגון שמירת שבת, כשרות, וכדו'.

ויש דברים שהוא יותר חלש, ופחות משקיע בהם, ושם בעיקר העבודה שלו, והנפילות שלו, ושם ההתמודדות שלו, כגון ק"ש בזמנה, לשון הרע, וכדו'.

וזה נובע מזה שהאדם מסתכל על עבודת ה' בצורה כזאת, שכביכול יש הרבה נושאים שהוא עובד בהם את ה', בלי שיש בניהם מטרה משותפת - תורה, תפילה, מידות, יראת שמים, וכו' וכו', וממילא יכול להיווצר מצב אצל האדם, שנוצר אצלו כביכול 'סולם ערכים' - במה הוא משקיע יותר, ובמה פחות, לפי מה שהוא חושב שיביא אותו יותר אל המטרה ששם לעצמו, ואל השאיפות שלו, ומה פחות נחוץ ומחוייב בשביל זה.

לדוגמא, אדם מבין שהוא חייב בכל יום ללמוד לפחות זמן מסויים ביום, כי אחרת הוא לא יהיה כלל נחשב עובד ה', אך להתמיד בכל שעות היום ללא הפסקה, ולא להתבטל כלל, זה הוא יכול להבין שגם אם לא יעשה ברמה גבוהה, הוא עדין לא מופקע מעבודת ה'..., (גם אם הוא לא חושב את זה

מפורש במודע שלו, - זה יכול להיות לו סוג של הרגשה, ובתת מודע שלו).

אבל אדם שמבין שכל עבודת ה' היא לתכלית אחת - 'גילוי כבוד ה' בעולם', ממילא מבין שאין אחד בלי השני, וכל מצוה היא השלמה של התכלית האחת - להגיע לשלמות של קיום המצוות שהם רצון הקב"ה, ואם מזלזל בדברים מסויימים, זה מהווה היפך העבודה והתפקיד שלו, כי התפקיד שלו, הוא לקיים את רצון הקב"ה בכל שעות היממה, ובכל מעשיו, ובכל המצוות והדינים שהוא מחוייב בהם, קטן כגדול, ללא יוצא מן הכלל.

(אין הכוונה שאדם שלא מקיים את כל המצוות 'בשלמות', הוא מופקע מעבודת ה', ודאי הוא שכל עבודתו בעולם הוא להתקדם עוד ועוד, עד שנגיע אל השלמות במעשים שלנו, וכל עוד אדם מתקדם לעבר התכלית שנדרשת ממנו, לפי הכוחות שלו, הוא נקרא "עובד" ה', כלומר - אדם שעובד להגיע אל מה שנדרש ממנו.

אלא הכוונה היא, לדברים שלפעמים אדם בכלל לא מכניס אותם אל העבודה שלו, ובאופן שיטתי לא עובד ולא מתאמץ עליהם, ולא מנסה

עבודה ראש השנה מעשית

להתקדם בהם, כי רואה אותם כדברים שלא חשובים בשביל להגיע להיכן שהוא שואף להגיע).

וממילא על ידי קבלת עול מלכות שמים אמתית ופנימית זה בעצם סיבה לשנות את מהלך החיים, ואת כל התפיסה למהות החיים.

ולכן מובן מה שהקשנו מדוע אנו עסוקים ביום הדין בעבודת המלכויות, ולא בדבר אחר שקשור לדין שאנו נידונים בו, וזה מכיון שעבודת המלכויות היא הדבר החשוב ביותר שאנו יכולים לעסוק בו ביום הדין, אנו צריכים לפתוח באיזה שהוא פתח להתקדם בעבודת ה', פתח שיקדם אותנו בכל העבודה שלנו, וזה דווקא על ידי החדרה לעומק הלב את עניין המלכויות, מכיון שעבודת המלכויות היא השעבוד של האדם לקב"ה, ועל ידי שאדם ממליך עליו את הקב"ה, הוא כבר מגיע לחיזוק בקיום כל התורה והמצוות.

מידת הרחמים -

התחשבות במעשי העתיד
והנה כשהקב"ה בא לדון את האדם בר"ה על מעשיו בשנה שחלפה, ולפי זה לתת לו את הכלים לעבודת ה'

לשנה הבאה, וכמו שנתבאר, אם הדין יהיה לפי מעשי האדם, ראה הקב"ה שלא יהיה קיום לעולם, שהאדם בכח בחירתו בוחר הרבה פעמים ברע, ובמידת הדין האדם צריך לקבל כלים, לפי המעשים שעשה עד היום הזה, ולפי מה שהשתמש בכלים שהקב"ה נתן לו בשנה שעברה, כך יקבל כלים לשנה הבאה, - לכן הקב"ה צריך לשתף את מידת הרחמים.

והחידוש שהתחדש במידת הרחמים הוא, שבמידת הרחמים הקב"ה דן את האדם, לא לפי מה שהצליח לעשות בפועל עד היום הזה, אלא אפי' רק לפי מה שהוא שואף, וחושב, ורוצה להיות באמת, בהכרה הפנימית שלו, כלומר שאע"פ שמצד הדין צריך להיות שאדם ישפט אך ורק לפי מעשיו שעשה עד שעת המשפט, - במידת הרחמים הקב"ה מביא לנו אפשרות אחרת, שהדין יקבע - גם לפי מה שאדם יעשה אחרי המשפט, וכמו שיבואר.

העבודה המעשית

של פתיחת הפתח

ולפי"ז צורת המהלך של "פתיחת הפתח כחודו של מחט" הוא כזה, אדם עובד על עצמו במשך חודש שלם - וגם בעבודת יום ר"ה, לשנות כיוון ולשנות

עבודה ראש השנה מעשית

אלא לפי מה שיגיע בסוף הדרך
ומהסלול שהציב לעצמו.

(משל למה הדבר דומה, לאדם שקונה
דירה, יש אדם שמשלם תשלום מלא
של הדירה ובמזומן, ורק אחרי ששילם
את כל שווייה, מקבל את הדירה, אבל
יש דרך אחרת, שהיא על ידי שאדם
פורס את החוב לתשלומים אפי' של
עשרות שנים, ועצם זה שכבר נכנס
למסלול של חיוב כזה נותנים לו
תמורה כמו מה שהוא ישלם עד סוף
המסלול...²).

וזה לא נקרא שהאדם קיבל בחינם,
מכיון שהנהגת מידת הרחמים מגיעה
על ידי עבודת האדם - שבא מצידו
ופותח פתח כחודו של מחט להשתנות,
ומכריז על שינוי כיוון, וע"ז שמתכוון
להגיע למקום אחר, ממילא כבר יכול

דרגה, להגיע להכרה עמוקה במלכות
הקב"ה בעולמו, ולהפנים עמוק בלב,
שהקב"ה הוא המלך ואנו העבדים שלו,
ומחויבים בכל רגע ביום, ובכל מעשה
ומעשה שלנו, לעשות את רצונו.

ועל ידי שאדם מגיע להכרה במלכות
ה', ממילא הוא מגיע לשאיפה אמיתית,
(כמה שיותר, כל אחד לפי הדרגה שלו,
ולפי מה שהוא נתבע), שמצד הרצון
שלו, הוא היה רוצה לעבוד את הקב"ה
ברמה הטובה ביותר שרק אפשר,
ואע"פ שאדם יודע בבירור, שהוא לא
יכול להשתנות ולהגיע לזה ביום אחד,
ואפי' לא בחודש ימים, אבל לפחות
הוא "משנה כיוון", הוא רוצה להגיע
לשם, והוא מתחיל לחשב מסלול
מחדש, מה הוא כן יכול לעשות בשביל
להתחיל להתקדם לשם, ואע"פ שזה
יהיה בצעדים קטנים מאוד. (וכמו
שיבואר לקמן בעניין הקבלות של
יוה"כ).

ועל ידי שאדם מגיע לשאיפה כזאת,
הקב"ה - בהנהגת מידת הרחמים,
מסתכל על העתיד ודן את האדם לפי
העבודה שלו בימים אלו, ודן אותו לא
כמו הדרגה שהגיע עד עכשיו בפועל,

² וז"ל השפתי חיים בספרו מידות ועבודת
ה' ח"א בפתחה עמ' ו' "אע"פ שבמידת
הרחמים מקבלים יותר מכפי ששורת הדין
מחייבת, אבל הנתינה איננה בחינם, אלא
בחשבון - בדומה לאשראי הניתן רק למי
שיש סבירות שיוכל לפרוע, אף כאן זוכה
האדם לנתינה נדיבה על סמך העתיד,
מתוך ציפייה שיוכיח במעשיו הטובים
שהוא ראוי לקבל".

עבודה ראש השנה מעשית

להינתן לו כלים כמו הדרגה שיגיע בסוף עבודתו³.

וזה הפשט במה שכתוב בגמ' בראש השנה דף טז' עמוד ב': "אמר רבי יצחק, אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה, שנאמר "כי שמע אלוהים אל קול הנער באשר הוא

³ אדם שכבר עובד בעבודת המלכויות כמה שנים, יכול להתעורר אצלו קושיא, - אחר שכבר הגענו להכרה במלכות הקב"ה בשנה שעברה, והגענו להרגשה המחייבת לשנות את המסלול, ולהתקרב לקב"ה, - איזו עבודה נוספת וחדשה ישנה בשנה זו יותר מאשר בשנים שעברו.

אך התשובה היא פשוטה, מכיון שבכל השנה, בימים הנוראים, אדם - לפי עבודתו - יכול להגיע לדרגות חדשות, וגבוהות יותר בכל ההבנה, ההרגשה והעומק, במלכות הקב"ה ובעבודת שלו, ואותו הרגש - גם אם לא יחיה איתו כל השנה הבעל"ט בכל רגע ורגע, אך הרגש זה ילווה אותו מידי פעם, מכיון שכל דרגה חדשה שאדם מגיע אליה, גם אם הוא לא מצליח להישאר שם כל הזמן, - יש לו כבר 'שייכות' לדרגה זו, ומידי פעם בפעם הוא יכול לחזור אליה, וממילא במובן מסויים הוא כבר קנה את הדרגה הזאת.

וכך בשנה הבאה, יוכל להגיע להרגש והבנה עוד יותר עמוקים וגבוהים, ובכל שנה אדם עובד על דרגה חדשה בהכרה במלכות ה', ובחיבור שלו, לעבודה שלו היום יומית בעבודת ה'.

שם", לא הכוונה שהקב"ה "מוותר" או מעלים עין מההמשך אלא שבאמת דרגת האדם נקבעת לפי נקבעת לפי דרגת ההכרה הפנימית והשאיפה העתידית שהאדם הצליח להגיע אליה.

השולחן ערוך בסימן תרג' אומר "אף מי שאינו נזהר מפת של כותים, בעשרת ימי תשובה צריך ליזהר", וצ"ב מה העניין שאדם יעשה דברים שהוא לא עושה אותם בכל השנה, ולמה זה שעושה מעשים רק בימים אלו זה יעזור לו בדין ?

ולפי מה שנתבאר מובן, שאפי' שאדם במשך השנה לא מחמיר על עצמו בפת עכו"ם, בימים אלו יעשה פעולות ככל שניתן - אפי' שידע שלא ימשיך בהם - כדי שיבוא לידי הפנמה והכרה פנימית שהוא רוצה להיות בדרגות הרבה יותר גבוהות מהדרגה שהוא נמצא עכשיו, וכך ידונו אותו כפי דרגה הרבה יותר גבוהה.

ולפי כל הנ"ל, יש להתבונן שהדין של ר"ה הוא ממש על כל מה שהיה לאדם האם זה מגיע לו או לא, ואין שום "חזקה דמעיקרא" על מה שהיה לו בשנה האחרונה אלא על הכל דנים מהתחלה, איזה כלים מגיע לאדם

עבודה ראש השנה מעשית

ואיזה לא, כמה סייע"ד יהיה לו, כמה הארת פנים, וכמה עזרה משמים וכו'.

סיכומם של דברים

החזרה לדרך הטוב ותיקון העבר ישנה קושיא שקשה על מהלך הימים הנוראים, אם ביוה"כ ישנו משהו מיוחד לעוזר למחילת עוונות, מדוע יוה"כ מגיע אחרי ר"ה, לכאורה היה עדיף קודם כל להתנקות מהחטאים ואח"כ לעמוד לדין?

התשובה לזה, היא בעצם סיכומם של כל דברינו עד כה. הנה בתפילת שמו"ע ישנם שתי בקשות, "השיבנו אבינו לעבודתך", "סלח לנו אבינו", החילוק בניהם הוא שלשוב זה עניין של דרך, של צורת חיים, להיכן המטרה והשאיפה, ובברכה זו אנו מבקשים מהקב"ה שיעזור לנו למצוא דרך וכלים לכוון את החיים שלנו ואת המעשים שלנו במסלול של בחירה בטוב, ושנצליח להיות עבדי ה' בכל מעשנו.

אבל לסלוח זה כבר על המעכבים שכבר יצרנו עד היום, וכמו שביארנו שעל ידי החטאים שעשינו עד היום יצרנו מחיצות וריחוק מהקב"ה, וחטאים אלו יעשו לנו קושי גדול כשנבוא להתקדם בדרך החיים שלנו להתקרב לקב"ה, ובברכה זו אנו

מבקשים מהקב"ה שמכיון שנכנסנו למסלול עבודה להתקרב אליו, שיסיר ממנו את כל המעכבים שכבר יצרנו במסלול עד הקירבה אליו.

ואותו דבר, זה החילוק של העבודה בין ר"ה ליוה"כ, כשאדם בא לשוב בתשובה הוא חייב להבין שהוא לא יכול להמשיך ללכת בדרך שהלך עד היום, מכיון שהוא עבד של ה', ומחוייב לעשות את מה שאדונו ציוה אותו.

אך אדם בכח בחירתו יכול לבחור לעשות לא כרצון הקב"ה, וממילא בשביל להגיע לשינוי בצורת החיים שלו האדם חייב להגיע קודם כל בהכרה מוחלטת ופנימית במלכות הקב"ה, להבין מה התפקיד שלו ולהיכן מעשיו צריכים להוביל אותו, ואחר כך להתחיל לעבוד לתקן את מה שעשה כבר בכח חטאיו.

וממילא כשאדם מתחיל את מהלך הימים הנוראים, וכמו שביארנו - שבימים אלו אדם נידון על הכלים שיקבל בשנה החדשה, על פי מה שהשתמש בכלים שהביאו לו בשנה שעברה.

בשביל לזכות בדין אדם צריך להכין "תוכנית עבודה" חדשה - איך הוא

עבודה ראש השנה מעשית

יגיע להתקדמות בעבודת ה' שלו מדרגה אחר מדרגה כשבעצם התכלית של הכל זה קירבת ה' ודבקות בה'.

ויש בזה שני שלבים, קודם כל בראש השנה הוא משנה את הכיוון שלו בחיים לצעוד לכיוון למעלה, להיות עבד ה', ולא עבד של הגוף והחומר, ורק אחרי שעובר את כל התהליך של ר"ה, ומשנה את התפיסה שלו ואת הכיוון של הרצון של החיים שלו, ואז הוא מתחיל את העבודה בפועל להתקרב לקב"ה ביוה"כ - קודם כל להסיר את המחיצות וההרחקות שיש בינו לבין הקב"ה, שזה על ידי שינקה

מעצמו את החטאים שעשה, וגם יפעל בקום ועשה להתקרב לקב"ה, וזה על ידי הקבלה לעתיד שבה אדם יוצר לעצמו את המסלול בפועל, וכמו שנבאר לקמן.

ולפי"ז נבין מדוע יוה"כ מגיע אחרי ר"ה, ולא כמו שהקשנו, שלכאורה עדיף שיהיה קודם יום סליחת עוונות, ולאחר מכן את יום הדין, אך זה הפוך, מכיון שקודם כל אנו מכינים את התשתית, את השאיפה להיכן אנו רוצים להגיע, ואח"כ אנו עובדים להגיע לשם.

עבודה ראש השנה מעשית

פרק ג'

הכרה בעומק הדין ככלי לזכות בדין

עבודת הזיכרונות -

בג' חלקים

יש להבין מה אנו באים להזכיר, בזכרונות שאנו אומרים בתפילת מוסף, ומה מועיל לדין זכרונות אלו?

בבראשית פרק ב' פסוק ה', "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ... כי לא המטיר ה' אלוהים על הארץ, ואדם אין לעבוד את האדמה", רש"י מבאר וז"ל: "ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו".

מבואר שבשביל לקבל שפע מהשמיים, צריך להכיר בצורך בו, כמה הוא נצרך, כמה העולם זקוק לו, כמה האדם לא יוכל להתקיים בלעדיו, וממילא רק אם האדם יגיע להבנה ברורה, כמה הוא זקוק לזה, אז הוא יוכל להגיע לתפילה אמיתית, ולבקש עליו, ורק אז האדם יקבל אותו.

זיכרונות בא לעורר את האדם למה שקורה ביום הדין, "כל באי עולם

עוברים לפניך... ובריות בו יפקדו, להיזכר לחיים ולמוות..." וכו' וכו', כל זה מיועד בשביל לעורר את האדם, שיבין את המשמעות של יום זה, וכמה הוא גורלי לכל החיים שלו.

וממילא - דבר ראשון יבוא לעבוד את עבודת היום בצורה יותר רצינית, להבין שעבודת המלכויות נצרכת לו מאוד ביום זה, שרק על ידה יוכל להגיע להינצל מן הדין, על ידי שיקבל על עצמו עול מלכות וכמו שביארנו.

דבר שני - על ידי שאדם מכיר בדין, ומה שזה משליך לכל השנה, - ממילא הוא יגיע להתפלל תפילות מעומק הלב - "זוכרנו לחיים" ושאר הבקשות, ולהתחנן לפני הקב"ה שיציל אותו מהדין וידון אותו ברחמים, וכמו שהבאנו שהיה בששת ימי בראשית, שרק מתי שאדם הראשון התפלל על צרכי העולם, רק אז קיבל העולם את השפע שהקב"ה רצה להשפיע עליו, וכך גם אנו, בשביל שהקב"ה יעמוד מכסא דין לכסא רחמים, אנו צריכים להכיר

עבודה ראש השנה מעשית

זה בא לו על ידי תפילתו, וממילא הקב"ה יכול להשפיע שפע של רחמים.

והמתבונן יראה שפסוקי הזיכרונות מחולקים לשני חלקים, חלק אחד מדבר על השלכות הדין, ומה קורה ביום הדין, וזה בא לעורר את האדם להכרה בדין.

וישנו חלק נוסף בזיכרונות שלא קשור לזה בכלל - זיכרונות שהקב"ה זכר את עם ישראל במצבים של צרות, שהם בעצם תחינות לקב"ה שיזכור את עם ישראל לטובה וברחמים.

ושני החלקים האלה מגיעים אחד מהשני וכמו שכתבנו, שעל ידי שאדם מגיע להכרה בדין, יכול להגיע לתפילה מעומק הלב לקב"ה שיציל אותו מן הדין.

הכנה מוקדמת לעבודת הזכרונות

ואדם צריך לעבוד עוד לפני ר"ה להגיע להכרה בדין, כדי שיוכל לעבוד את עבודת הימים הנוראים כמו שצריך, להגיע להכרה פנימית בזה שהוא עבד ה', וגם שעל ידי זה יבוא ביום זה לבקש על עצמו ולהתפלל מעומק הלב.

וזה קודם כל על ידי התבוננות מרובה ורצינית על עומק הדין וההשלכות

בצורך שאנו צריכים בזה, ולהתפלל על זה מעומק הלב, ורק אז נהיה ראויים בעז"ה, שהקב"ה ישפיע עלינו שפע של רחמים, ונזכה בדין⁴.

ועוד דבר חשוב שנעשה על ידי שמתפלל - על ידי שאדם עומל להתפלל מעומק הלב, ומבקש רחמים, זה כבר עוד סיבה שיקבל יותר ממה שמגיע לו על פי הדין הפשוט, - וזה לא יהיה בחינם, כמו שהבאנו לעיל שאם אדם מקבל שפע בחינם יהיה לו בזה נהמא דכיסופא ושוב תכלית הבריאה לא יגיע לייעודו, אבל על ידי שאדם יוצר סיבות שהקב"ה ירחם עליו, כמו על ידי תפילה, כבר לא מקבל בחינם כי

4 דבר חשוב שראיתי בשם הרב פינקוס זצוק"ל, דבר שהוא נכון בכל תפילה - גם בשאר ימות השנה, כשאדם מכוון ומעמיק בהתבוננות, הן בפסוקי דזמרא, בגדולת הבורא, והן בצרכים שלו, ובתלות שלו בקב"ה, - אדם יכול להתרגל במחשבתו למחשבות והתבוננות קבועה, על אותם דברים, על אותם מחשבות, וממילא זה לאט לאט פחות תופס אותו, ופחות מביא אותו לחיבור למילות התפילה, ולכן מה שאדם צריך לעשות - זה פשוט להרחיב את הדמיון שלו על כמה שיותר דברים, על כמה שיותר מקומות מאורעות וכדו', וכך לתת לתפילה שלו יותר מקום, יותר עניין, יותר הרחבה, וכך יכול להגיע להתבוננות יותר ויותר עמוקה בלב שלו.

עבודה ראש השנה מעשית

ואיך הוא היה רוצה להראות, ולאן פניו מועדות.

עבודת השופרות -

גילוי הנסתר

הקב"ה מתנהג בעולם בהנהגה של הסתר, "יושב בסתר עליון" וכו', (תהילים צא' א'), "אכן אתה אל מסתתר" וכו', (ישעיהו מה' טו'), כלומר הקב"ה לא מגלה את מלכותו בצורה גלויה בעולם - כמו שהיה לדוגמא במעמד הר סיני, ששם הקב"ה גילה את כבודו לעיני עם ישראל.

והסיבה שהקב"ה לא מגלה את מלכותו בצורה גלויה, כי אם מלכות הקב"ה תהיה גלויה לאדם, לא יהיה לו בחירה ברע, ויהיה לו פשוט שהוא צריך לעבוד את הקב"ה, ואם כן לא יגיע לתכלית תפקידו בעולם, וכמו שביארנו לעיל.

לכן הקב"ה מסתיר את מלכותו, ותפקיד האדם בעבודתו זה לבחור בטוב, ולגלות את כבודו של הקב"ה בעולם.

ועיקר עבודת האדם היא שאדם יגלה את מלכות ה' בעצמו - בעבודה היום יומית שלו, וזה על ידי שכל מהלך חייו, הוא על פי רצון ה', ובכך מראה שהוא עבד גמור לקב"ה, וכך "מתגלה"

שלו, שיראה כמה דברים השתנו בשנה האחרונה כמה צרות היו לאנשים מסוימים, וכמה ישועות לאחרים, ויתבונן בזה שכל הדברים וכל המאורעות שהיו בשנה האחרונה, נגזרו בר"ה שעברה, וכך גם יהיה דין בר"ה הקרוב, וייגזר כל מה שיקרה בשנה הבעל"ט⁵.

ועוד דבר שיעזור לאדם להגיע להכרה בדין, זה על ידי שבימי אלול מוסיף ומחמיר על עצמו קצת יותר ממה שרגיל, וכך מפנים לעצמו שהוא לפני דין, כי אדם שהוא לפני דין מתנהג אחרת ממה שמתנהג בזמנים אחרים.

ובייחוד לפי כל מה שכתבנו שאדם ביום הדין בא להצהיר על שינוי במהלך החיים שלו, ועל השאיפה שרוצה להגיע בהמשך חייו, לכן אדם לפני יום הדין צריך 'להראות' את השאיפה שלו

5 בשביל להתפייס את עניין זה לצורה מעשית, ניתן בימים שלפני ראש השנה, לתפוס בכל יום עניין אחד, שעליו עומד להיות הדין, כגון תורה, רפואה, פרנסה, ולהתבונן בו מה עומד להיגזר בעניין זה, וככל שאדם יעשה כך יותר פעמים, כך הוא יתחבר להבנה ולהכרה הפנימית שביום ראש השנה כל מאורעות השנה הבעל"ט, נגזרים ביום זה.

עבודה ראש השנה מעשית

בכל יהודי יש בו בתוכו את הנשמה שלו, שהיא מצד עצמה קרובה מאוד ודבוקה מאוד בקב"ה, אך מכיון שהיא בתוך גופנו הגשמי, הגוף שהוא חומרי "מכסה" עליה, ולא נותן לה לחוש בקירבה העצומה שממנה היא הגיעה - תחת כיסא הכבוד.

ועבודת היהודי היא לא להביא את הרוחניות ואת הקירבת ה' שלו מבחוץ, יש מאין, אלא מתוך תוכו, על ידי שיגלה את הנקודה הפנימית שלו, וממילא ירגיש כבר קירבת ה' עצומה, והנשמה שלו תצליח לצאת מכל הכיסויים והמחסומים שהגוף יוצר לה. והקב"ה נתן לעם ישראל כלי - השופר, שעל ידו ישנו 'כח סגולי', שאדם יצליח לגלות את הפנים שלו, את הנקודה הפנימית שלו, את הנשמה שלו, שהיא מצד עצמה ודאי רוצה לעבוד את הקב"ה בשלמות, וכל התקדמות של האדם - בהכנעה של הגוף שלו, ויציאה מן החומריות, מגלה יותר ויותר מן החלק הרוחני שבו, וכך מתקדם עוד ועוד לתכלית שלו, שהיא - שעבוד גמור למלכותו של הקב"ה.

למעשה, בשעת התקיעות הכי חשוב זה לא לשכוח לכוון לצאת ידי חובת

מלכותו של ה' בעולם, כלומר אנו מראים שהקב"ה הוא מלך העולם - ולכן אנו עובדים אותו, וממילא כך מתגלה מלכותו בעולם.

שופר זה עניין של גילוי, מכיון שהשופר מגלה את האוויר שאדם מוציא מתוך הגוף שלו, - אדם מכניס אויר לשופר, והשופר מגלה את האוויר שלו החוצה.

כעין זה מצינו שהקב"ה מתגלה לעולם בשופר, כמו שאנו אומרים בפסוקי השופרות, שבהר סיני ה' נגלה לעם ישראל בשופר, וכן לעתיד לבוא הקב"ה יתגלה אלינו בשופר, והביטוי שבזה, שהקב"ה נגלה בעבר ויגלה בעתיד לעיני כל את הנסתר - את מלכותו שהיא נסתרת בעולם.

השופר מגלה

את הנקודה הפנימית

וכן בר"ה שבכל שנה ושנה כשהקב"ה בא לדון אותנו, אנחנו כביכול מגלים את כבודו בשופר, וביאור הדבר, כמו שבשופר הקול שנוצר הוא מהאוויר שנמצא בתוך גוף האדם, והוא פנימי ולא רואים אותו, ועל ידי השופר מגלים אותו החוצה, כך זה בעצם בכל יהודי במישור הרוחני שלו.

עבודה ראש השנה מעשית

המצווה לשמוע קול שופר, אך להוסיף טעם וכוונה בשמיעה, שמעתי משהו יפה מהגר"י רפפורט שליט"א שהוא בעצם מסכם וממצה את הכוונה שאפשר לכוון בשעת התקיעות, על פי כל מה שכתבנו עד כאן.

תקיעה – היא דרך מלכות, שכמלך מגיע לאיזה שהוא מקום תוקעים לפניו בשופר, וכך שאנו בראש השנה באים להמליך את הקב"ה, התקיעה באה לתת לנו "להפנים" את זה שהמלך מגיע אלינו לדון אותנו, וכך נגיע לעמול להגיע לעבודת היום, להמלכת הקב"ה עלינו.

ובתרועה – שזה כיבבה, זה בא להזכיר לנו את יום הדין ולהביא את האדם לפחד מהדין, ולעבוד את עבודתו כראוי ליום זה, וכמו שהארכנו בעבודת המלכויות.

ובאמת שבגמ' כתוב "אמרו לפני מלכויות וכו', אמרו לפני זיכרונות ובאמת שבגמ' כתוב "אמרו לפני מלכויות וכו', אמרו לפני זיכרונות וכו', ובמה בשופר". כלומר שנראה שהשופר הוא הדבר שמביא אותנו להצליח להגיע לעבודה של המלכויות והזיכרונות (וכך מבואר בחידושי הריטב"א והרשב"א שם על הסוגיא) וכמו שביארנו.

עבודה אלול מעשית

פרק ד' ההכנה לקראת עבודת הימים הנוראים

ומתנהג איך שמתחשק לו, לפי התאוות שלו, וזה נובע בעצם מחוסר קבלת עול מלכות שמים, שלא מרגיש עבד ה' בכל רמ"ח אבריו, וכמו שביארנו.

והעבודה של האדם בחודש אלול זה להתחיל לשנות מהלך ולהתקדם בהרגשה להיות כמה שיותר עבד של ה' - בדרגה יותר גבוהה ממה שהיה קודם - לכן, שזה כל עיקר עבודת הימים הנוראים וכמו שביארנו.

ולזה צריך חודש ימים, ובחודש אלול ישנם שלושים יום לא במקרה וכמו שהקשנו, אלא בדווקא, בכדי שיהיו שלושים ימי עבודה של התנתקות מהדרגה שהיה בה עד היום, להגיע לרמה חדשה של הכרה במלכות שמים, וכך בסופו של דבר יוכל לשנות ממעשיו, ולהגיע לשינוי הנתבע ממנו ולא יזוז שהיא דרגה חדשה.

לאחר שביארנו מהי עבודת יום ראש השנה, ולאן צריך לשאוף בכל התקופה הזאת, נבוא לבאר את ההכנה שלנו לזה בחודש אלול.

ל' יום -

שיעור זמן לשינוי

הנה בזוהר דברים פ' כי תצא, ישנה השוואה בין אלול לבין הפרשה של אשת יפת תואר, והביאור בזה שבאשת יפת תואר כתוב שצריכה שלושים יום לבכות על בית אביה וכו', שבזמן הזה היא בעצם מתנתקת מהעבר שלה, ויכולה להיכנס לעולם החדש של עם ישראל, והמהלך הזה של ניתוק מעולם אחד ומעבר לעולם אחר, לחיים אחרים ולהרגלים אחרים, לוקח שלושים יום.

ואותו דבר גם בחודש אלול, לכל אדם ישנם את הדברים שבהם הוא לא מספיק עובד את ה' כמו שצריך,

עבודה אלול מעשית

עיקר העבודה -

הכרה בעבדות שלנו לקב"ה
לכן הנקודה שבה האדם צריך להשקיע ביותר באלול זה להמליך בעצמו את הקב"ה, ולהפנים לעצמו שהוא עבד ה', ולכן אומר מו"ר הגה"צ ר' שלמה ברויאר שליט"א שבחודש אלול צריך ללמוד "מסילת ישרים" פרק א', שם מדבר על עיקר תפקיד האדם בעולמו ומה הקב"ה תובע ממנו, וכך להגיע להרגשים עד כמה שהוא מחוייב לעבודת ה', ולכוון את צעדיו אל התכלית של העולם.

ועצה נוספת ששמעתי ממו"ר הגר"ש וויס שליט"א בכדי להגיע להכרה במלכות ה', ולהרגשת העבדות לקב"ה, זה להשקיע בתפילות בקטעים של מלכות ה' בבריאה, "מודה אני... מלך חי וקיים", "ה' מלך", "רם על כל גויים ה'", "לך ה' הגדולה והגבורה", וכו' וכו', וכך אחרי עבודה של חודש יוכל להגיע בראש השנה לשאיפה אמיתית וכנה להשתנות ולהיות יותר עוד דרגה בעבדות שלו לקב"ה.

דבר נוסף, וכמו שהבאנו לעיל מדברי השו"ע בסי' תרג', שיש עניין שאדם יוסיף חומרות בימים אלו, אע"ג שבכל

השנה אינו נוהג בהם, והגם שהוא מבין שהם אינם כפי דרגתו, בכל זאת בימים אלו, יחמיר על עצמו, כהכנה ליום הדין, (או דברים שבמשך השנה אינו מקפיד עליהם ביותר, כגון כוונה בחזרת הש"ץ וכדו') מכיון שעל ידי שעושה פעולות אלה הוא מראה שהשאיפה שלו זה כן להגיע למקום גבוה יותר ולהתקדם בעבודת ה' שלו.

ועל ידי שמוסיף חומרות בימים אלו, מרויח דבר נוסף שהבאנו בעבודת הזיכרונות, שכך הוא מתכוון ליום הדין, ומפנים את זה שעומד לפני יום שיכריע את כל עתיד השנה הקרובה.

עצות נוספות

להתכוון לימים הנוראים

עצה נוספת שנותנת לאדם את ההרגשה של עבדות ה', זה על ידי שאדם בימים אלו יתבונן עד כמה שהוא כבר באמת עבד ה', כלומר פעמים רבות אדם עושה פעולות רבות, בלי שימת לב כמה מסדר היום שלו מתנהל - רק בגלל שהוא עבד של הקב"ה.

והצורה להגיע להתבוננות זו, זה על ידי התבוננות פשוטה לפני שעושה פעולות פשוטות של היום יום, כגון

עבודה אלול מעשית

האדם מרגיש אותם בחיי היום יום שלו.

ולכן אדם לא צריך לחכות שברגע אחד ירגיש שינוי, ואם לא מרגיש אותו יחשוב שלא פועל כלום - אלא צריך סבלנות, ולעבוד לאט לאט, ויכול להיות גם נפילות, שכחה וכדו', אבל בסופו של דבר - רושם לרושם מצטרף והאדם מתקדם לדרגה חדשה.

דבר נוסף שהבאנו לעיל בעבודת הזיכרונות, זה להתבונן במאורעות שעברו עליו ועל סביבתו בשנה האחרונה, ולהתבונן שכל זה נגזר בראש השנה האחרון.

וצריך לדעת שבחודש אלול יש סייע"ד מיוחדת מהקב"ה לכל אדם שרוצה להשתנות - יש לו כוחות מיוחדים לזה, וע"ז נאמר "אני לדודי ודודי לי", כלומר מתי שאדם מגיע מצדו ורוצה להתקדם, מהשמיים מסייעים לו להיטהר, ואדם יכול להרגיש בקלות איך דברים שבמשך השנה קשה לו מאוד לעבוד ולהתמודד, בחודש אלול קל לו ומרגיש סייע"ד מיוחדת.

שרוצה לומר משהו וחוסם פיו מפני לשון הרע, או שהוא באמצע לעשות משהו ופתאום צריך לעצור כי הגיע הזמן ללכת להתפלל, או שרוצה לאכול משהו אבל צריך קודם כל ליטול ידיים, וכדו'.

אדם צריך להתבונן שהגוף שלו, מהצד החומרי שבו, היה רוצה לעשות דברים אחרים לגמרי, והיה נוח לו לעשות דברים אחרים ובצורה אחרת, ורק מפני שהוא עבד ה' - הוא עושה את מה שה' ציוה אותו, ועל ידי התבוננות זו, אדם יגיע להרגשה מאוד פנימית שהוא עבד ה'.

וצריך לדעת, שלהגיע אל ההפנמה, ואל ההרגשה בעבודות שלנו לקב"ה, זה לא מגיע ברגע אחד, אלא לאט לאט, לפי רוב המעשה, כלומר הגרי"ס כבר לימד אותנו באיגרת המוסר, שכל התעוררות של האדם, יוצרת בליבו איזה שהוא "רושם", ואפי' הקלה ביותר, וזה לא דבר שמורגש מיד באדם, אלא זה רושם שנמצא ונשאר בתת ההכרה של האדם, ובהרבות הרשמים, הם נוספים זה על זה, ומעמיקים בנפש האדם, עד שהם יוצרים בנפש האדם הרגשות יותר מבוססות ויותר עמוקות, שכבר

עבודה אלול מעשית

ההכנה -

חובה בשביל החיבור לעבודה
וחשוב לדעת, שההכנה זה דבר עיקרי
מאוד, כל דבר שאדם מגיע אליו מוכן
הוא מתייחס לזה בצורה שונה לגמרי,
וגם העבודה שלו שונה לגמרי, שהוא
כבר יותר מחובר לעניין, ויותר יודע

מה הוא צריך לעשות, וכל אחד מבין
שאם היו מודיעים לו באמצע השנה
שמחר יש יוה"כ - זה היה נראה שונה
לגמרי... לכן אדם צריך להתבונן הרבה
בכל עניני עבודת הימים הנוראים
ולדעת לקראת מה הוא בא, ומה
העבודה הנדרשת ממנו.

עבודה יום הכיפורים מעשית

פרק ה'

חטא - ריחוק מהקב"ה והתיקון ע"י התשובה

דהנה אנו יודעים שאדם נברא ברמה נמוכה בהרבה מהמטרה שאליה הוא מחויב להגיע, וכל תפקידו בעולמו הוא להתקדם ולעבוד כדי שיגיע בסופו של דבר - אל מה שתובעים ממנו.

אך זו עבודת חיים, וזה לא נתבע ממנו ביום אחד, ואם אדם מגיע לדרגה של מושלם כבר לא נמצא איתנו כאן בעולם החומר...

והאדם תוך כדי עבודתו, ותוך כדי העלייה שלו, נכשל פעמים רבות, וחוטא, וזה מעיד על זה שהוא עדין לא מושלם, ועל זה שעדין לא בנה בעצמו את קומת העבד ה' המושלם, וכמובן שאם היה בדרגה מושלמת של יראת שמים, ובעל מידות טובות מושלמות, וכו' וכו' - לא היה חוטא....., ומה שבכ"ז האדם חוטא זה מכיון שהוא עדין לא הגיע אל המושלמות שהוא מיועד להגיע.

הדברים הבאים הינם דקים ועדינים, ועוסקים בעניינים העומדים ברומזו של עולם, חלילה לקרוא רק את חלקם, או לקרוא אותם בשטחיות, ולמצוא בהם הקלה בחומרת חטא, כי באמת חטא הוא דבר נורא ואיום, עד כדי שאם אדם יבין את עומק העניין יכול ליפול ליאוש, הדברים כדלקמן מנסה לבאר מדוע אין להתיימש, ומהי צורת העבודה.

התביעה

על האדם

ראשית, כשבאים להתבונן על עניין החטאים והתשובה, ישנה שאלה שמטרידה ליבות רבים מבני התורה, עובדי ה', דווקא אלה שעובדים בכל יום ויום להיות טובים יותר, ונמצאים בחשבון הנפש ברמה כזאת או אחרת, - כל המושג של החטא והמהלך של עבודת ה' בזה - עומדת בקושיא.

עבודה יום הכיפורים מעשיית

ואם כן מהי באמת העבודה של האדם, וכיצד צריך להתייחס לחטאים שאדם חוטא, וכיצד צורת עבודת ה' של האדם בעניין זה?

ובצורה אחרת ניתן להקשות קושיא זו: פעמים מתעוררת בלב שאלה, אחרי שכבר בשנה שעברה עשינו תשובה ונכנסנו למהלך של תשובה, ושל קבלה לעתיד, (וכמו שיבואר בהמשך בהרחבה), וידוע שלא מקבלים קבלות לעתיד רבות, אלא רק מעט, ומתקדמים איתם לאט לאט, ואם כן אם אדם יכול לבוא ולומר שהוא באמת מתקדם כראוי עם הקבלות שלו, ובנתיים חטא בחטאים שונים, ומה בכל זאת צריך עוד לעשות בכדי שזה לא יקרה, והאם באמת שייך דבר כזה?

צדיק אין בארץ אשר לא יחטא

בשביל להבין את מערכת החטאים והתשובה, צריך להתחיל ביסודות הבריאה, הנה תכלית ההנאה בעוה"ב היא להנות מזיו השכינה, ולהידבק בקב"ה, וכשהקב"ה רצה שלא נהנה מזה בחינם, הוא נתן לנו לעבוד בעוה"ז, אך לא נתן לנו עבודה שלא קשורה לתכלית, אלא נתן לנו את

התורה והמצוות, שהם עצמם - כמו שידוע - מביאים את האדם את הדבקות וההיתדמות לקב"ה, ואכמ"ל.

ולכן ממילא הקב"ה הביא את האדם לעולם דווקא כשהוא לא מושלם, ואדם לבד מביא את עצמו לקירבת ה' ודבקות בה', אך מצד שני באמת יכול לקרות שבדרך אל המטרה האדם יחטא - וזה עד כמה שהוא לא מושלם.

שלמה המלך אומר בקהלת ז' "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", ומבאר האבן עזרא שם "דע, כי לא תוכל שלא תחטא, כי אין אדם אשר לא יחטא". וכן מבואר שם בספורנו.

וכן כתב בעל ה"חינוך" בהקדמתו: "ידוע לכל בעל שכל שאי אפשר לבעל חומר בעולם מבלי שיחטא".

ואם כן לכאורה ק', מהי בכל זאת צורת העבודה וההתקדמות של האדם, ומה הוא צריך לעשות עד כמה ש"א"א... מבלי שיחטא?"

חטא -

מרידה בקב"ה

התשובה היא, ראשית צריך להבין ולדעת בצורה ברורה, שודאי ביחס לכל מעשה ומעשה - בפני עצמו, יש 'בחירה

עבודה יום הכיפורים מעשית

שהוא לא עבד ה', והוא לא כפוף לחוקי התורה, ולכן ממילא זה מרחיק אותו מהקב"ה, ומרחיק אותו מההרגשה של עבד - שלא עושה מה שהוא רוצה, אלא מה שהאדון שלו מצווה אותו.

המציאות - חטא
התיקון - תשובה

וכל השאלה שעדין אפשר לשאול, זה ביחס לכל חיי האדם, שבמשך חיי האדם יש לו מאות ואלפים של נסיונות והתמודדויות, וביחס לכולם ביחד, על זה כתבו בסה"ק וכנ"ל, שאין צדיק בארץ אשר לא יחטא, וודאי הוא שבכל חייו יהיו פעמים שאדם יכשל ויחטא. ומה בכל זאת האדם יכול לעשות?

התשובה היא, שלכן הקב"ה ברא את הבריאה המופלאה שנקראת "תשובה", דווקא בגלל שלא מן הנמנע שהאדם יחטא, בדרכו אל שלמות תפקידו, הקב"ה יצר אפשרות שתוך כדי שהאדם מתקדם בעבודתו, יהיה לו אפשרות גם לתקן את מה שעשה עד עכשיו.

בתהילים פרק נא', שבו דוד המלך מתפלל לה' שיקבל את תשובתו,

גמורה' לאדם, וברור הוא שהאדם היה יכול לא לחטוא, (ואם באמת ישנו מעשה שהוא מעל כוחות האדם, - הוא נקרא אנוס והוא פטור עליו...).

וממילא ביחס לכל חטא וחטא בפני עצמו, יש על האדם תביעה גמורה, עד כמה שהיה לו בחירה, והיה יכול להימנע מלחטוא, וח"ו אין אנו באים להמעיט בגודל חומר החטא שאדם חוטא, וברור הוא שבכל חטא וחטא זה מרידה בקב"ה, שאמר לבחור בטוב, ולא לחטוא.

וצריך לדעת שחטא הוא כח אמיתי של "טומאה", שמרחיק את האדם מהקב"ה, וממילא אדם מרגיש פחות קשור לכל עבודת ה', וככל שאדם עושה יותר ויותר חטאים כך הוא מרגיש יותר רחוק מהקב"ה, ויותר רחוק בכל עבודת ה' שלו, ויש לו פחות חשק בעבודת ה', לעומת זאת אדם שאין לו חטאים ירגיש מעצמו נמשך אחרי קירבת ה', וימצא בעצמו רצון לקיים את רצונו.

וכל זה מכיון שחטא זה מרידה במלכות ה', שהקב"ה ציוה לעשות משהו, והוא לא עושה אותו, וכביכול אדם בכל חטא שהוא עושה הוא אומר בזה

עבודה יום הכיפורים מעשיית

וטוען: "הן בעוון חוללתי ובחטא יחמתני אימ", ומפרש רש"י "ואיך לא אחטא... שכמה עוונות באים על ידי".

וכן כותב המלבי"ם שם: "מבאר איך מחוייב מצד המפשט להעביר עווננו, כי האדם בטבעו מוכן אל העוון שהוא עיוות השכל... וכן הוא מוכן אל החטא שהוא מצד התאוה".

והדברים מפורשים בחובת הלבבות, בתחילת שער התשובה: "נתברר לנו מדרך השכל ומן הכתוב בתורה כי האדם מקצר מעשות מה שהוא חייב בו בחובות הבורא..... וכיון שהתברר מציאות הקיצור במעשי האדם, היה מחנות הבורא אותו שנתן לו יכולת לתקן טעותו"⁶.

6 בגמ' בנדרים לט: כתוב שתשובה היא אחד משבעה הדברים שקדמה לעולם, והר"ן שם מסביר שזה מכיון "שאי אפשר לעולם בלא הם", והביאור אחר הנ"ל הוא נפלא, שהעולם מחוייב היה להיבראות בדין, וכמו שהארכנו לעיל, אך היה צריך "חתירה" תחת כסא הכבוד, וכביכול זה דבר שנוגד את הדין, וזה מכיון שסוף סוף האדם יכול ליפול בחלק מן הנסיונות שיהיו לו, ולכן היה כבר קודם לכל מידת הדין - את התשובה, שעל ידה האדם יוכל לתקן את אשר עוית.

(מצד שני יש להדגיש שאין להסתמך חלילה על כך שחטא הוא דבר בר תיקון ולהקל מחומרתו, על כך אומרת המשנה ביומא פ"ח מ"ח "האומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה", מכיון שאם אדם מזלזל מראש בחומרת הענין, לא מצליחים בידו לעשות תשובה, אבל לאחר שאדם נפל וחטא יש לזכור שכך היא דרך העבודה ואין להרים ידיים ולחשוב שאנו עושים תשובה בדיעבד).

והנה אדם שחטא, וזה בעצם יוצר לו חומה בינו לבין הקב"ה, על פי מידת הדין אין דבר כזה "תשובה", שתבוא ותמחק לו את הבגידה שלו בקב"ה, ואת המרחק שהוא יצר, וכמו שכותב במסילת ישרים פרק ד' "כי לפי שורת הדין ממש, היה ראוי שהחוטא ייענש מיד תיכף לחטאו בלי המתנה כלל, וגם שהעונש עצמו יהיה בחרון אף, כראוי למי שממרה פי הבורא יתברך שמו, ושלא יהיה תיקון לחטא כלל, כי הנה באמת, איך יתקן האדם את אשר עיוות והחטא כבר נעשה? הרי שרצח האדם את חברו, הרי שנאף, איך יוכל לתקן הדבר הזה? היוכל להסיר המעשה העשוי מן המציאות?".

עבודה יום הכיפורים מעשיית

תשובה -

מציאות חדשה בעולם

והקב"ה ברוב טובו יצר מציאות חדשה בעולם שנקראת תשובה וכמו שכותב בשערי תשובה שער א' "מן הטובות אשר היטיב השם יתברך עם ברואיו וכו', ולמדם והזהירם לשוב אליו כי יחטאו לו, לרוב טובו וישרו כי הוא ידע יצרם".

אבל בשביל שבאמת ימחק לאדם העוונות, הקב"ה ציוה דרך ומסלול של תשובה, שזה על ידי שאדם חוזר בו ממעשיו ומתחרט, ומתוודה, ובא לתקן מעשיו, ומקבל על עצמו לשנות את הכיוון שלו בחיים. וכמו שנבאר לקמן.

וצריך להבין אם כן מה מיוחד יוה"כ, שעושים בו תשובה, הרי לכאורה זה כלי שקיבלנו מהקב"ה בכל עת ובכל השנה, מתי שאדם רוצה לשוב בתשובה הוא יכול, ואם כן צריך להבין מה התחדש יותר ביוה"כ?

חילוק התשובה

בין יוה"כ לשאר ימי השנה

הנה בעיקרון אדם שבא לחזור בתשובה - יש ג' עיקרי התשובה, חרטה, וידוי, וקבלה לעתיד, שבלעדיהם אי אפשר לחזור בתשובה, ואחרי ג' עיקרים אלו, ישנם עוד הרבה

שלבים ומדרגות של תשובה שאדם יכול לעשות, (וכמו שמונה השערי תשובה), וגם בג' עיקרי התשובה, ישנם דרגות על גבי דרגות, מכיון שאדם שחוטא הוא יצר "כתם" של טומאה בכל הקשר בינו לבין הקב"ה, הא למה הדבר דומה לאדם שהיה לו חבר טוב שבגד בו, שאפי' אם החבר יחזור בו ממעשיו, וישוב להיות חבר של הראשון, עדין הקשר הוא לא כבתחילה ובשביל ליצור אמון חדש בין שני חברים אלו, צריך הרבה מעשים שיוכיחו שהחבר שבגד הוא באמת רוצה לחזור ולהיות חבר נאמן.

כך בנמשל, אדם שחטא ומרד באדונו - בקב"ה, ויצר ריחוק מסויים, גם כשהוא חוזר בתשובה, ומתקרב בחזרה לקב"ה, עדין יש בזה כמה רמות - עד כמה הוא יוצר קשר חזק, אמיתי, פנימי, עם הקב"ה, וככל שהוא עושה יותר תשובה כך הוא מוריד יותר את ה"כתם" שהחטא עשה בינו לבין הקב"ה.

וממילא להוריד את הליכלוך הזה יכול להיות בזה הרבה דרגות, והם תלויים כמובן ברמת העבודה של התשובה שלו בכל ג' החלקים הנ"ל, אבל הבסיס של החזרה בתשובה זה על ידי ג'

עבודה יום הכיפורים מעשיית

דברים אלו, ויותר מזה זה כבר לעשות את התשובה ברמה יותר גבוהה.

לסיכום דברינו יוצא, שעבודת התשובה היא לא שאלה האם האדם עשה תשובה - כן או לא, אלא גם מי שעשה תשובה, ישנם דרגות רבות לאין ספור בזה, עד כמה הוא מתרחק מן העברה, וכמה הוא מתקרב לקב"ה.

ולפי זה נבין מדוע מלבד עבודת התשובה שאנו עובדים, אנו משקיעים המון בתפילה על התשובה, ומתחננים לקב"ה שיסלח לנו, וזה מכיון שאע"פ שאדם עושה תשובה, ועשה חרטה ווידוי וקבלה לעתיד, עדין יש בזה דרגות רבות, עד כמה הקב"ה מקרב אותו, ומחזיר אותו למדרגה הראשונה שהיתה קודם החטא, וכמה הקב"ה מנכה לו את ה'כתם' שיצר בקשר בניהם, ועל זה צריך הרבה תפילה.

(ועוד אפשר לומר, שעצם זה שאדם מתפלל, ובזה גופא מתקרב לקב"ה, ונדבק בו, היא גופא סיבה שהקב"ה יקבל את תשובתו, שכך בעצם האדם מחזיר ומחזק את הקשר בינו לבין הקב"ה).

והנה מתנה זו של התשובה, היא מתנה שהקב"ה נתן לנו בכל השנה, ואם כן כמו שהקשנו בתחילה צריך להבין מה התחדש ביוה"כ יותר מכל השנה, התשובה היא שבמשך כל השנה אדם שעושה תשובה צריך להתאמץ מאוד ולעבוד קשה, ולעשות את כל עיקרי התשובה בשלמות, בשביל להגיע לניקיון מוחלט מהמחיצה שעשה בינו לבין הקב"ה.

אבל ביוה"כ התחדש שהקב"ה מתנהג "בהנהגת הייחוד", שהיא למעלה מכל הכללים הנ"ל, כי בהנהגת הייחוד זו הנהגה שהקב"ה מתנהג לבדו, ייחוד - מלשון אחד, כשהוא יחיד בלי קשר לכללים שהוא קבע בטבע הבריאה - כיצד אדם הרוצה לחזור בתשובה צריך לשוב - אלא ישנה הנהגה מיוחדת שבה הקב"ה עובר על כל הכללים ועושה כרצונו.

ביום הכיפורים הקב"ה נתן לנו יום מיוחד, שביום זה - דבר ראשון יש סייע"ד מיוחדת לרצות לשוב בתשובה, לחוש את הרצון להתרחק מהחטא, ולהרגיש את הצער מהריחוק מהקב"ה, ועל ידי שאדם מתעסק בעבודת התשובה אפי' בכל דרגה שהיא, הקב"ה

עבודה יום הכיפורים מעשיית

חלק ממני באמת, והיה עדיף שכלל לא
ההיתי עושה אותם, ואני מעוניין
להשליך אותם ממני.

וזה בא ללמד את האדם שיכיר בזה
ויפנים את זה – כמה שהוא לא
מעוניין לחטוא וכמה שזה רע לו
לחטוא ולהתרחק מהקב"ה, ויחזק
בעצמו את הרצון שלא רוצה לחטוא
יותר.

וצריך לשים לב שהצורה של הוידוי, זה
לא שבאים לפרט כמה האדם גרוע
וכמה הוא נמוך, כי צורה כזאת רק
מורידה את האדם מדרגתו, ומורידה לו
את החשק והרצון בעבודת ה', - לדעת
כמה שהוא לא בסדר, - וצורה כזאת
יכולה להכניס את האדם לייאוש
ועצבות לדעת כמה שהוא רחוק
מלקיים את חובתו.

אלא צורת הוידוי היא, שיהודי עומד
ומצטער על זה שיש בו נשמה רוחנית
שמצד עצמה היא "כברזל אחר אבן
השואבת" - לידבק בקב"ה, והחטאים
יוצרים לו בנשמה 'כתמים ולכלוכים',
ומחיצות מקירבת ה', ולכן הוא בא
לבקש מהקב"ה שיכפר לו וימחל לו על
כל החטאים וישליך ממנו את כל מה

בהנהגת הייחוד מוחל על עוונות, ולא
רק מחילה בעלמא, אלא מוחק את
החטא ברמה כזאת שכאילו לא חטא
מעולם.

כלומר שהחידוש שהתחדש ביוה"כ, זה
גם שיש סייע"ד לשוב בתשובה, וגם
שכל תשובה ואפי' קטנה פועלת המון.

ולכאורה ק' כדלעיל, אם יש כאן וויתור
מצד הקב"ה, ויש כאן מתנת חינוך, שוב
חזרנו לבעיה שזה נגד כל תכלית
הבריאה, לתת לאדם שכר - תמורת
עבודתו, ולא בחינם.

אבל התשובה פשוטה, וכמו שכתבנו
לעיל שזה לא מתנת חינוך בעלמא, כי
מתנת התשובה מגיעה לאדם, רק בגלל
שאדם נכנס כאן לתוך תוכנית ארוכה
שתביא אותו לדרגות גבוהות בהמשך,
ודנים לו את זה כבר עכשיו, כמו
הדרגה שיגיע אליה בסופו של דבר,
בסופו של התהליך שהוא נכנס אליו.

ביאור עבודת

הוידוי

וידוי זה מלשון "לידות", (כך מובא
בשם תלמידי הגר"א) לזרוק ממנו,
להשליך, עבודת הוידוי היא לבוא
ולומר שאפי' שיש הרבה מעשים
שעשיתי, אני לא מעוניין בהם, והם לא

עבודה יום הכיפורים מעשיית

כלא היה, ולהתקרב בחזרה לקב"ה, כמו המצב שהיה קודם החטא.

ומתנת התשובה ניתנה לנו במשך כל השנה, אך ביוה"כ ישנה הנהגה מיוחדת - "הנהגת הייחוד", שביום זה ישנו סייע"ד מיוחדת לרצות לחזור בתשובה, והתשובה מתקבלת בו יותר בקלות, וכל תשובה אפי' מעטה מתקבלת.

אך זה אינו בחינם, מכיון שזה מגיע לאדם על ידי עבודתו, ועל ידי שמקבל על עצמו התחלה של תהליך, שבו הוא מתקרב והולך אל הקב"ה.

ולכן ביום זה אדם צריך לחזור בתשובה, ולהתחרט על מעשיו, ולעשות ווידוים שבא לומר בהם שהוא אינו מעוניין בעוונות שבידו, ולקבל על עצמו קבלות לעתיד, כדלקמן.

שעשה, כי הוא יודע שרק ככה יוכל להידבק בה' ולהגיע להתעוררות הנשמה שלו לתפקידה, ועל ידי זה גם יש לו חרטה גדולה בכל החטאים שעשה.

סיכומם

של דברים

סיכומו של פרק זה, הקב"ה הוריד את האדם לעולם כשהוא לא מושלם, ונתן לו דרך ומסלול עבודה לתקן את עצמו, ולהגיע אל תכליתו.

ומפני שאדם יכול תוך כדי עבודתו ליפול בחטאים, ובעצם בכך לפגום בעבודתו, הקב"ה ברא לנו בריאה שנקראת תשובה, שהיא כמו 'מחק' למחוק את העוונות שהאדם עשה.

ובשביל לזכות בכפרת התשובה, ישנם את ג' עיקרי התשובה, ואחריהם צריך תפילות ורחמי שמיים, שהחטא ימחק

עבודה יום הכיפורים מעשית

פרק ו'

העבודה המעשית -

הקבלה לעתיד

ודאי אדם לא יכול לעשות, ולא מסוגל ביום אחד לשנות את כל ההרגלים שלו.

אלא נתבע מהאדם לעבוד לאט לאט ולהתקדם את הפסיעה הכי קטנה, מה שהוא ודאי יוכל לעמוד בה, ובה להשקיע כוחות ועמל, כמה שיותר ברצינות, ואחרי שיגמור אותה, יוכל להתקדם הלאה לדרגה הבאה, וכך יוכל להתקדם עוד ועוד עד לשלמות תפקידו.

(ואמר שצריך לדעת שכך זה גם בענין החרטה, שאפי' אם אדם לא מרגיש את החרטה בכל עומק ליבו, הוא נתבע רק עד כמה שהוא יכול, ואדם שמתאמץ בימים אלו להגיע לתשובה ומגיע לאיזו שהיא רמה של חרטה, ומגיע להרגשה של רצון - שהיה רוצה לא לחטוא, ולהיות יותר נקי, ויותר קרוב לקב"ה, בכך אדם מקיים את מה שנדרש ממנו בעבודה של חרטה).

שאלה שמעיקה על ליבות רבים, האם בכדי לזכות בדין צריך להשתנות ביום אחד, ולהיות משהו אחר ושונה ממה שההינו עד היום, והאם זה בכלל מציאותי שאדם ישתנה ביום אחד, וישנה כל כך הרבה הרגלים ומעשים שהוא רגיל בהם?

התביעה מהאדם -

לפי כוחו

פסיקתא רבתי פיסקא מד': "שובה ישראל עד ה' אלהיך" משל לבן מלך שהיה רחוק מאביו מהלך מאה יום, אמרו לו אוהביו חזור אצל אביך, אמר להם איני יכול, שלח אביו ואמר לו הלך מה שאתה יכול לפי כחך ואני בא אצלך בשאר הדרך, כך אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל שובו אלי ואשובה אליכם" (מלאכי ג' ז').

מו"ר הגה"צ ר' שלמה ברויאר שליט"א, מביא את המדרש הזה בכל שנה, ואומר שכתוב כאן שצורת הקבלה לעתיד בתשובה, היא לא שאדם נתבע לתקן את כל מעשיו ביום אחד, ולשנות את כל צורת החיים שלו, שזה

עבודה יום הכיפורים מעשיית

הקבלה לעתיד -

במקום של העבודה הפרטית והנה אדם שבא לעשות לעצמו מסלול ולמצוא את הפסיעה הראשונה שלו במסלול שלו, התביעה גדולה ביותר על האדם זה בדבר שהוא התפקיד שלו בעולם, ובו הוא מתעסק ביום יום, שם הוא נתבע להתחיל את העבודה שלו, ובזה להתקדם, ואח"כ להגיע לכל שאר הדברים.

לדוגמא אדם שהוא חנווני ולא נושא ונותן באמונה, לא צריך להתקדם קודם כל בעניין ברכות בכוונה... אלא את מה שהוא עוסק בו – משא ומתן, ורק אח"כ להתקדם לכל שאר חלקי עבודת ה'.

לכן כדוגמא, בן תורה שתפקידו לעסוק בתורה ברמה שגבוהה ביותר צריך לקבל קבלה שקשורה לעליה בתורה, וזה מה שנתבע ממנו - קודם כל להתעסק ולקבל קבלות בעניין התורה, ובזה להשקיע את כל הכוחות.

אבל את האמת צריך לדעת, שברגע שאדם מתעלה ומתרום בתורה, או בכל נושא שהוא מבין שזו עבודת ה' שלו, ובזה הוא צריך להתעסק - עד כמה שמשקיע בזה, ומתרום לדרגה יותר גבוהה מהיכן שהיה עד היום -

ממילא יש לו התרוממות בכל עבודת ה' שלו, ומרגיש מרומם יותר גם בשאר דברים, ומקבל יותר חשק לדברים שעד היום לא היו בדרגה שלו, מכיון שברגע שהעלה את הדרגה שלו, כבר הוא יותר מרומם בכל שאר הדברים.

אך התפקיד של האדם הוא לא לתפוס הרבה, ובדבר הזה - בקבלה לעתיד - רואים יותר מכל מקום אחר, כמה נכון לומר "תפסת מרובה לא תפסת", ואדם צריך לשבת עם עצמו ולחשוב טוב, מהי הדרגה שלו, ולבדוק שלא מעורב בקביעה זו - גאוה..., ולחשוב איזה קבלה קטנה, הוא יכול לעמוד בה, והיא תקדם אותו הלאה.

לחפש את

המעכב העיקרי

וצריך להתבונן שלכל אדם ישנו איזה שהוא דבר, שהוא המעכב שלו בכל ההתקדמות בעבודת ה' שלו, ואם יסיר אותו ממילא יפרח ויעלה בכל המישורים, ולכן אדם צריך לחפש את השורש מה שגורם לו לזה, ובזה יקבל על עצמו להתקדם - אבל לאט לאט, מדרגה אחר מדרגה.

לדוגמא, ישנו אדם שיכול להגיע להבנה, שנושא ההתמדה שלו, פגום מאוד, ומכיון שהוא פגום בזה, כל

עבודה יום הכיפורים מעשיית

היא עבודת החיים של עובד ה', - תמיד להיות בהתקדמות, דרגה אחר דרגה. וצריך גם למצוא חיזוקים לקבלה, מכיון שודאי שבאמצע השנה תרד ההתלהבות שהיתה לו ביוה"כ, ולכן צריך למצוא דרכים איך תישמר לו הקבלה לכל השנה, ואיך תמיד ישאר לו איזה שהוא ניצוץ מהימים הנוראים, ומהחשק שהיה לו, שכך יוכל להחזיק את הקבלה שקיבל על עצמו, ולהמשיך הלאה והלאה לדרגות הבאות.

ההרגשה שלו, והדימוי האישי שלו, נמוך מאוד, ולכן הוא מרגיש נמוך בכל עבודת ה' שלו, ולא מתקדם הלאה, ממילא עד כמה שיקבל על עצמו קבלה קטנה, שתתחיל להוויז אותו בענין ההתמדה, ממילא כל "העגלה" שלו, תתחיל לזוז יותר טוב, ויוכל להתקדם בכל עבודת ה' שלו, וכנ"ל.

לכן אדם בתחילה יקבל על עצמו קבלה קטנה שודאי יוכל לעמוד בה, ורק כשיראה שהוא קנה בעצמו את הדרגה החדשה, ימשיך להתקדמות הבאה, וכך

עבודה חג סוכות מעשית

הימים הנוראים בונה בעצמו תוכנית לדרגה חדשה בעבודת ה' וקירבת ה', אדם מגיע למושגים חדשים בעבודת ה', והמלכת ה', ובעצם מרחיב יותר את העולם הפנימי שלו, ומתחבר לנשמה שלו – לחלק אלוק ממעל שיש בו, ואת כל זה באים לשמר ולחזק בחג הסוכות מתוך עבודה של אהבה, ונבאר כיצד מהלך הדברים.

מצות

ישיבה בסוכה

המסילת ישרים בפ"א בבואו לבאר את תכלית האדם בעולמו, כותב את עיקר העבודה שיש לאדם בעולם הזה - "והנה שמו הקב"ה לאדם במקום שרבים בו המרחיקים אותו ממנו יתברך והם התאוות החומריות אשר אם ימשך אחריהן הנה הוא מתרחק והולך מן הטוב האמיתי וכו', כל עניני העולם בין לטוב בין (למוטב) לרע הנה הם נסיונות לאדם וכו', וכפי השיעור אשר כבש את יצרו ותאוותיו ונתרחק מן המרחיקים אותו מהטוב ונשתדל לדבק בו, כן ישיגהו וישמח בו".

א. הנה צריך להבין מהו העניין ומהי העבודה בכך שאנו יוצאים מדירת קבע לדירת עראי?

ב. עוד צריך להבין מהי העבודה והעניין שאנו מנענעים את ארבעת המינים?

ג. בקידוש ובתפילה אנו אומרים שחג הסוכות הוא 'זמן שמחתנו', וצריך ביאור מהו השינוי והמעלה בחג זה, יותר מאשר שאר הרגלים - פסח, שבועות, שהוא 'נקרא' זמן השמחה, אע"פ שבכל המועדים ישנו חיוב של 'ושמחת בחגך'?

ד. בחג הסוכות זהו החג היחיד שמצאנו מושג כזה, שאנו מארחים את גדולי האומה, שבעת האושפיזין, וצריך להבין מדוע בשאר חגים או מועדים לא מצאנו דבר כזה, ומה מיוחד בחג הסוכות?

לאחר שעבדנו בעבודת הימים הנוראים על בנית בנין חדש בקומת האדם, מתוך דין, מתוך יראה, מגיעה עבודת ה' מתוך אהבה, יהודי במהלך

עבודה חג סוכות מעשית

אם לא היה לאדם תאוות חומריות, שזה בעצם ה'מחסום' שהגוף של האדם מייצר, על ידי שהוא נמשך אל החומר ואל הגשם - האדם היה נמשך מעצמו אחר הקב"ה ללא כל ניסיון הוא קושי, ולא היה מגיע לו כלל שכר על עבודתו.

ממילא כותב המס"י, שלכן הקב"ה הכניס את האדם למציאות כזאת, שכל כולו סובב תאוות, ומשיכות אל החומר, וכך היא מלחמתו של האדם, להתנתק מן החומר ולהתחבר אל הרוח, אל הקב"ה.

הסוכה היא זכר לענני הכבוד, בשעת לידת עם ישראל - ביציאת מצרים, שאז הקב"ה הפך את בני ישראל להיות עמו, אחרי שעברו את כור ההיתוך של מצרים, באותו זמן הקב"ה הקיף אותם בענני הכבוד מכל העולם החיצוני, ממפגעים גשמיים ורוחניים, וכך נבנה העולם הפנימי שלהם - הקשר עם הקב"ה, על ידי שהיו מנותקים מכל מה שהיה מסביבם מבחינה גשמית ורוחנית, והיו כביכול בתוך ידיו של הקב"ה, וכך הגיעו לדבקות גדולה בקב"ה.

הארה זו מאת הקב"ה מתחדשת גם בכל שנה בחג הסוכות, הסוכה היא בית שכל כולו של הקב"ה, אחת מן המצוות הבודדות שישנם - שבה הקב"ה מכניס את כל היהודי בתוכה, וכך בעצם הקב"ה בא להראות לאדם, ולתת כח לאדם, איך לקיים את קשר שיש בין עם ישראל לקב"ה צריך להיות - מנותק מכל העולם החיצוני, ומחובר אל

(ביסוד זה האריך הדרך ה' ח"ד פ"ח)

דירת עראי -

עראיות מהחומר

והקשר הזה בין עם ישראל לקב"ה, נוצר על ידי "דירת עראי" שהסוכה מסמלת, - אנו יוצאים מדירת הקבע שבה יש את יצר החומריות, שאומר לאדם להשקיע בעוה"ז - בחיצוניות, אנו מתנתקים מזה ונכנסים לדירה של הקב"ה שבה אנו לא נותנים 'מקום של כבוד' לכל מה שקשור לעוה"ז, ונכנסים להתחבר לעולם הפנימי שעבדנו עליו בימים הנוראים.

ובבואנו להתחיל את המסע שלנו לאחר הימים הנוראים, בדרך להגיע אל תכלית תפקידנו בעולם, אנו עוסקים בנושא הזה - להתרחק מן החומריות ומן הגשמיות, מכיון שהוא הנושא

עבודה חג סוכות מעשית

והוא פטור מן הסוכה, ובכל זאת נשאר בה – נקרא הדיוט, כי זה לא מצוה שעניינה עבודה לשמיים אלא כל העניין זה בתשבו כעין תדורו, ואם יושב לא בצורה של כעין דירתו, לא מקיים כלל את עניין מצות הסוכה).

החזקת המדרגה על ידי

ושמחת בחגך

אחרי כל עבודה זו שאדם התחבר לעולם הפנימי שלו, והגיע לדבקות בקב"ה, זה הזמן להתחבר לקב"ה על ידי שְׂמִיחָה.

אדם שרוצה להתחבר לאיזה שהוא דבר, אם לא יהיה שמח בו לעולם לא יצליח להתחבר אליו, רק אדם ששמח בדבר – הוא מחובר אליו.

דוגמא לדבר, אנו רואים שני כנרים מנגנים בכינור, האחד עם פנים חתומות שריר אינו זז בהם, והוא מנגן ברמה גבוהה וללא כל חיסרון.

אך לידו יושב חברו הכנר, פניו מאירים, שמחה גדולה ניכרת בהם, ורואים שהוא מתענג מכל תו ותו היוצא מכינורו.

אנו מיד נבין שיש כאן הבדל מהותי בין שניהם, האחד מנגן כי כך העבודה שלו, וכך המקצוע שלו, ומזה הוא מביא

העיקרי בעבודת האדם ובתכלית עבודתו, להתנתק מהחומר, מהגשם, מכל תאוות החומריות, ומכל צרכי הגוף התאווני, שמחפש תמיד עוד ועוד תאוות וצרכים לא חיוניים, - ולהתחבר אל הרוח, אל הרוחניות, ואל דרישת הנשמה שבו, להתקרב כמה שיותר לקב"ה, וכמו שהבאנו לעיל מדברי הרמח"ל.

והנה ישנם סוגי מצוות שעיקרם עבודה במישור הרוחני, כגון לימוד התורה, או בשעת התפילה, הוא מתנתק מן העולם הגשמי ועוסק בדברים רוחניים, אך מצות הסוכה עיקרה - עיסוק וקידוש הצרכים הגשמיים של האדם, המצוה היא על הצרכים שאדם עוסק בצורכי גופו, המְצוּה היא לאכול, לישון וכו', שעל ידה האדם מרומם את "התשבו כעין תדורו" שלו – לשמיים, להבין ולהפנים שכל מה שהוא עושה בחיים – גם בעניינים הגשמיים, זה הכל בשביל עבודת ה' ולא בשביל חיים "פרטיים"... , ולהצליח להגיע לרמה כזאת שגם ענייני הגשם שהוא נצרך הכל הוא לכבוד הקב"ה, ולא לצורכו. (עד כדי שהשו"ע כותב שהמצטער

עבודה חג סוכות מעשית

פרנסה לביתו, אך הוא אינו 'מחובר' כלל לנגינה, ולא נהנה ממנה.

אך השני, ששמח ומתענג לכל הצלילים, ברור הוא שהינו 'מחובר' בליבו אל הנגינה, זה מדבר אליו, זה מושך אותו, זה מעניין אותו, והוא כרגע שקוע בזה כל כולו.

כלומר, שאדם ששמח בדבר שהוא עושה, זה מוכיח שהוא מעוניין בדבר, רוצה אותו, מחובר אליו, זה מעסיק אותו, וכיף לו עם זה, וממילא הוא לא יתנתק מזה כל כך מהר...

כך - אדם שמבין שהשלמות שלו זה רק על ידי הדבקות בקב"ה, ומבין שזה האושר האמיתי והיחיד שיכול להיות לאדם, צריך להגיע לידי שמחה בעבודתו, ולהיות מאושר בעשיית המצוות ובלימוד התורה.

והעבודה זו על השמחה בעבודת ה' מגיעה דווקא אחרי העבודה שלנו בראש השנה ויוה"כ - בחג הסוכות "ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים" (ויקרא כג' מ'), אחרי שאדם נטהר, ועבד קשה בכדי להידבק בקב"ה, עכשיו יכול להגיע לשמחה אמיתית ופנימית.

ועל ידי שיהודי שמח בעבודת ה' שלו בחג הסוכות, יכול לשמר את כל העבודה שלו שתהיה חזקה בנפש שלו, שיהיה חפץ בה, מאושר בה, עסוק בה באמת, ומחובר אליה בליבו פנימה.

הגר"ש פינקוס זצוק"ל בספרו על סוכות (עמ' לה') מביא עצה מעשית בכדי להגיע אל השמחה בעבודת ה' בימים אלו.

ומביא את דברי הרמח"ל המדמה את דברי התורה לגחלת שהשלהבת בתוכה כמוסה וסגורה, ורק בהפיח בה אדם רוח תתפשט ותתלהב ותצא מתרחבת והולכת, כך התורה כל מילותיה כמו גחלת אשר בהצית אותם, לא ייראו כי אם גחלים וגם כמעט עמומות, ומי שישתדל לעסוק בה אז תתלהב מכל אות שלהבת גדולה וכו'.

ואותו דבר הוא גם כשאדם לוקח מילים של פסוקים, או של תפילה, ושר את זה במנגינה שוב ושוב, כגון "אתה בחרתנו מכל העמים" וכו', ועל ידי חזרה והתבוננות במילים הקדושות, מחשבות אלו, ובצורה של שירה המרגשת יותר את הלב - מביאות אותו בהכרח לידי שמחה, כי אם הקב"ה אוהב אותו - מה חסר לו?

עבודה חג סוכות מעשית

מצות

ארבעת המינים

ישנם בחז"ל כמה בחינות במצות ארבעת המינים, בגמ' (סוכה לז' ב') כתוב שהם באים לעצור רוחות רעות וטללים רעים.

במדרש ויקרא רבה ל' יב' כתוב שהם מסמלים לאיגוד בין קצוות עם ישראל עם ריח, בלי ריח, עם טעם ובלי טעם.

ועוד ידוע שכתוב בספה"ק, שד' המינים הם מורכבים מהד' אותיות של שם הויה.

הגר"ח פרידלנדר זצוק"ל בשיפתי חיים (מועדים א' בעניין חג הסוכות) כותב שכל הדברים האלה משלימים זה את זה, אחרי שביארנו שחג הסוכות בא להמשיך עלינו את הארה שקיבלנו בימים הנוראים, שעיקר עניינם הוא להוציא מהאדם את הנקודה הפנימית שלו, החלק אלוק ממעל שלו, שכל השנה מכוסה ומוסתר בגלל הטומאה שמגיעה מהחטאים, ואת זה הימים הנוראים באים לנקות ממנו, ולהשאיר אותו כמה שיותר "אדם רוחני".

וכשאדם נוטל ד' המינים מעלה ומוריד לכל הכיוונים, יש כאן ביטוי של הוצאה ממנו והכנסה אליו, - הוא

מבטא הוצאה של כיסופים ממנו לדבקות בקב"ה, ומראה את ההשתוקקות שיש לו להתקרב אל הקב"ה, ולכן גם הנענועים הם מכיוון הלב החוצה, שהנענוע בא לבטא את הרצון שהפנימיות הרוחנית שיש בנו תצא החוצה ואז ממילא נוכל לעבוד את הקב"ה מתוך חשק ורצון.

ובנענוע שחוזר בחזרה לכיוון שלו, בא לבטא שעל ידי שהוא יצליח להוציא את הכח הרוחני שיש לו החוצה הוא מושך אליו את הארה העליונה, וסייע"ד מאת הקב"ה שיצליח בכל דרכיו, ושבאמת יצליח להגיע אל השלמות שהוא שואף אליה.

וממילא על ידי זה שהוא נדבק בקב"ה, נעצר ממנו רוחות רעות וטללים רעים, שכל שאדם עובד את הקב"ה הוא מקבל הצלחה ושפע בכל העניינים.

וממילא הוא גם יגיע לשלום עם כל עם ישראל, מכיון שהגורם לפירוד בין אחד לשני, הוא מכיון שכל אחד רוצה לקחת הכל לעצמו, והשני מפריע לו, או מרגיש שהוא לוקח לו, וזה מגיע רק כשאדם מרגיש שהוא מתעסק עם דבר מוגבל שיכול להיות או אצלו או אצל השני.

עבודה חג סוכות מעשית

שמיני עצרת
ושמחת תורה

אחר מערכת זו, של תשובה מיראה
ותשובה מאהבה, מגיע יום שמיני
עצרת - שהגאונים קבעו בו את שמחת
תורה, היום בו אנו שמחים עם התורה
שה' נתן לנו.

על הפסוק בפ' אמור (ויקרא כג' לו')
שמדבר על שמיני עצרת - רש"י מביא
מחז"ל "עצרתי אתכם אצלי כמלך
שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים,
כיון שהגיע זמן להפטר אמר בני
בבקשה מכם, עכבו עמי עוד יום אחד,
קשה עלי פרידתכם".

שמיני עצרת הוא יום נוסף אחר ימי
אהבה שהיה לנו עם הקב"ה, והקב"ה
קבע יום זה מכיון ש'קשה עלי
פרידתכם', ולכאורה צריך להבין, מה
יעזור שיהיה עוד יום אחד, והרי בסופו
של דבר תהיה פרידה, ומה זה משנה
אם יהיה עוד יום לפני הפרידה.

וביאר בזה מו"ר רה"י הגרב"צ לב
שליט"א שבהכרח הכוונה היא שיום זה
מיועד להביא תוצאה - שלא תהיה
פרידה, כלומר שניקח איתנו כלים
שיחזיקו לנו את הקירבת ה' העצומה

ומוגבלות שייכת רק בגשמיות, אבל
ברוחניות אין הגבלה, כל המושג של
רוחניות זה דבר שלא מוגבל לכוחות
הטבע שמגבילים כל דבר גשמי, אלא
רוחניות יכולה להיות בלי גבול.

וממילא ככל שהאדם רוחני, יכול
להכיל איתו ביחד את כולם, ולכן מגיע
לשלום עם כל יהודי מעם ישראל.

וצריך להבין, שהקב"ה נתן לנו בכל חג
'כלים' לעבוד את עבודת אותו החג,
כגון ארבעת המינים, סוכה, מצות,
ארבע כוסות, וכו' וכו', וכמובן בכל
דבר ישנם סודות גדולים ועצומים
שאיננו מבינים בהם.

אך גם על דרך הפשט, ישנו בכל כלי
וכלי, את היכולת לבטא לאדם
ו'להמחיש' לו את העבודה של אותו
חג, כגון בפסח על ידי המצה והמרור
וכו', אנו באים להמחיש את סיפור
יציאת מצריים, ולהתחבר אל הימים
ההם וכו' וכו'.

וכך גם בסוכות - על ידי הסוכה אנו
באים להמחיש ולהפנים את עניין דירת
העראי וכנ"ל, ועל ידי ארבעת המינים
אנו באים להמחיש ולהפנים את
שאיפתנו לקירבה אל הקב"ה, וכנ"ל.

עבודה חג סוכות מעשית

שהגענו אליה בימים אלו - לכל השנה כולה.

והגאונים קבעו לנו, שכלי זה יהיה על ידי 'השמחה בתורה', כלומר את כל מה שביארנו והבאנו למעלה על עניין השמחה בחג הסוכות, שהיא שמחה על כל חלקי עבודת ה' שלנו - ביום זה שהוא יום שאנו לוקחים צידה לכל השנה כולה - אנו ממקדים את השמחה בתורה שה' נתן לנו, וכך אנו מתחברים אליה, והחיבור שלנו את התורה, הוא הדבר שיכול להחזיק את כל המדרגות שהגענו אליהם בימים אלו - לכל השנה.

'קב"ה אורייתא וישראל חד הוא', החיבור החזק ביותר שיש בין הקב"ה לעם ישראל הוא על ידי התורה הקדושה, ולכן החיבור שלנו לתורה על ידי השמחה, זהו הדבר שיכול להחזיק אותנו כל השנה קרובים לקב"ה.

ואנו ביום זה, לוקחים את התורה שמחים איתה ורוקדים איתה, ועושים

איתה הקפות, ידוע בספ"ק שעניין ההקפות הוא על דרך ההקפות שעשו ביריחו וכך שברו את החומה, כך אנו באים עם התורה ועושים הקפות ורוצים על ידי זה לשבור את החומות והמחיצות שיש בנינו לבין הקב"ה, ולהתקרב אליו.

בישיבות נהגו לשיר כל שיר זמן ארוך, בכדי להתחבר אל המילים, ולהכניס את המשמעות העמוקה שלהם ללב, 'מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי', 'תורת ה' תמימה משיבת נפש', וכמו שהבאנו לעיל בשם הרב פינקוס, שעל ידי השמחה אנו מתחברים את הדברים ומכניסים אותם יותר עמוק ללב.

ויה"ר שנזכה לנצל ימי אלו להגיע ליראת ה' ולאהבת ה', מתוך חיבור אמיתי לה' יתברך, אמן.